

Kwaliteit van leerstraffen

Naar een kwaliteitszorgsysteem leerstraffen voor minderjarigen

Amsterdam, 8 november 2001

M. van Barlingen
Y. van Heerwaarden
G.J. Slump
M. Voster

Inhoudsopgave

1	Inleiding	4
1.1	Werkwijze	4
1.2	Leeswijzer	5
2	Bouwstenen voor een kwaliteitskader	6
2.1	Huidige formele kwaliteitseisen	6
2.2	Kwaliteitscriteria uit de literatuur	7
2.3	Kwaliteitscriteria uit de praktijk	9
2.4	Concluderend	13
3	Kwaliteitskader	14
3.1	Kwaliteitskader	14
3.2	Programmacommissie	16
3.3	Procedures	16
4	Randvoorwaarden	19
4.1	Procedures	19
4.1.1	Matching jongere en leerstraf	19
4.1.2	Standaardisering van procedures rondom de leerstraf	20
4.2	Aanbod aan leerstraffen	20
5	Naar een modelmenu leerstraffen	22
5.1	Uitgangspunten voor het modelmenu	23
5.2	Keuzes	24
6	Uitwerking van het modelmenu	25
6.1	Uniformiteit in aanbod en terminologie: naar vaste thema's	25
6.2	Het bieden van maatwerk: naar een (gedeeltelijk) modulair systeem	26
6.3	Rechtsgelijkheid: naar een optimale strafduur	27
6.4	Uniformiteit in het aanbod: naar een volledige en landelijke dekking	28
7	Vormgeving	30
7.1	Zoekcriteria	30
7.2	Vormgeving	31
8	Ontwikkelen van het modelmenu in de praktijk	33
8.1	Vaststellen van de leerstraffen per thema	33
8.2	Vaststellen van de modules per leerstraf	34
8.3	Vernieuwing en ontwikkeling van het aanbod	35
8.4	Aandachtspunten in de ontwikkeling	35
9	Metten van kwaliteit - de mogelijkheden	37
9.1	Evaluatie op inhoud en proces	37
9.2	Resultaten en effecten	39
10	Kostennormering	41
10.1	Wat is kostennormering?	41
10.1	Welke kosten?	41
10.2	Uitwerking	42
10.3	Maatwerk of standaard	43
10.4	Tenslotte	44

11	Budgettoedeling	45
11.1	Het waarom	45
11.2	Beschikbare budget	45
11.3	Eerste verdeling: referentieverdeling	46
11.4	Tweede verdeling: aanvraagverdeling	47
11.5	Derde verdeling: voorlopige verdeling	47
11.6	Vierde verdeling: definitieve verdeling	47
11.7	Uitwerking	48
12	Het kwaliteitszorgsysteem samengevat	49
12.1	De interne procedure rondom leerstraffen	49
12.2	Het kwaliteitszorgsysteem: procedures in de toekomst	50
13	Hoe nu verder?	54
13.1	Aandachtspunten in de ontwikkeling	54
13.2	Komen tot een landelijk uniform aanbod aan leerstraffen	55
	Bijlagen	57
Bijlage 1	Kwaliteitsformat leerstraffen	58
Bijlage 2	Leerstraffen op thema	60
Bijlage 3	Modules per thema	62
Bijlage 4	Leerstraffen per vestiging	66
Bijlage 5	Opgelegde leerstraffen	72
Bijlage 6	Kostenvergelijking	73
Bijlage 7	Voorbeeld budgettoedeling	74
Bijlage 8	Format eindrapportage door trainer	75
Bijlage 9	Evaluatieformat leerstraffen	76
Bijlage 10	Vragenlijst jongeren	77
Bijlage 11	Schematische weergave Kwaliteitszorgsysteem	79
Bijlage 12	Begeleidingscommissie	81

1 Inleiding

De Raad voor de Kinderbescherming heeft tot doel het fundamentele recht van ieder kind op een gezonde en evenwichtige ontwikkeling en uitgroei naar volwassenheid te waarborgen. In dat kader heeft de Raad tevens een taak in strafzaken waarbij minderjarigen betrokken zijn: op verzoek van de Officier van Justitie en de kinderrechter moet de Raad adviseren en informeren over de achtergronden van minderjarigen die met de politie in aanraking zijn gekomen en over de wijze van afdoening van de strafbare feiten. Ook de coördinatie van de uitvoering van taakstraffen voor minderjarigen behoort tot deze taak. Taakstraffen worden onderscheiden in werk- en leerstraffen. Daarbij neemt de *leerstraf* in het jeugdstrafrecht een prominente plaats in. Dit omdat het Nederlandse jeugdstrafrecht een sterke pedagogische oriëntatie kent: een straf voor jongeren moet in beginsel bijdragen tot een positieve gedragsverandering.

Per 1 februari 2001 is een nieuwe wet Taakstraffen in werking getreden waarmee taakstraffen de status van hoofdstraf hebben gekregen. Aan deze wetswijziging is een AmvB met betrekking tot de tenuitvoerlegging van taakstraffen voor minderjarigen gekoppeld. In deze AmvB worden onder andere kwaliteitscriteria voor leerstraffen geformuleerd en wordt de Raad belast met de zorg voor een kwaliteitszorgsysteem voor *leerstraffen*.

Zo'n kwaliteitszorgsysteem bestaat echter momenteel nog niet. Het aanbod aan leerstraffen is groot en er bestaat geen duidelijk overzicht van de verschillende leerstraffen op kwaliteit en inhoud – en dat terwijl de verschillen per ressort en zelfs per vestiging groot zijn. Bovendien bestaat er weinig zicht op de kosten en de effectiviteit van de diverse leerstraffen die worden aangeboden in de verschillende regio's. Reden genoeg voor de Raad voor de Kinderbescherming om een traject in gang te zetten waarbinnen een aantal instrumenten worden ontwikkeld:

- *Instrumenten om te sturen op kwaliteit*
- *Een hulpmiddel voor het selecteren van een leerstraf op maat – een Landelijk Menu Leerstraffen*
- *Instrumenten om te sturen op kosten*

1.1 Werkwijze

Het traject is gestart met een (beknopt) bronnenonderzoek. Beschikbaar schriftelijk materiaal zoals een eerdere inventarisatie van leerstraffen door de Raad zelf, een reeds ontwikkelde checklist voor kwaliteit van leerstraffen, de Raadsvisie rondom taakstraffen en diverse (externe) publicaties met betrekking tot (de effectiviteit van) (leer)straffen is bestudeerd. Vervolgens zijn vragenlijsten ontwikkeld, aan de hand waarvan gesprekken zijn gevoerd met 22 coördinatoren taakstraffen (van elke Raadsvestiging één), 3 raads-onderzoekers, 3 aanbieders van leerstraffen en twee (jeugd)officieren van justitie.

Op basis van de resultaten van het bronnenonderzoek en de gesprekken zijn de opzet voor een kwaliteitszorgsysteem – bestaande uit een kwaliteitskader, een (programma- en toetsings)commissie en een procedure – en de opzet van een menu leerstraffen ontwikkeld.

Deze voorstellen zijn voorgelegd aan een begeleidingscommissie die bestaat uit vertegenwoordigers van de Raad op beleids- en management-niveau, een coördinator taakstraffen, een praktijkleider, en vertegenwoordigers van de reclassering, van het OM en van het Ministerie van Justitie.

Daarnaast is een voorstel voor kostprijsnormering en budgettoedeling ontwikkeld op basis van een aantal gesprekken die zijn gevoerd met betrokkenen op het hoofdkantoor van de Raad voor de Kinderbescherming en op basis van schriftelijk materiaal aangaande de huidige kostprijsberekening en budgettoedeling. Ook dit voorstel is voorgelegd aan de begeleidingscommissie.

In de laatste fase van dit traject zijn de diverse onderdelen samengevoegd tot één document. Dit document is voorgelegd aan de direct betrokkenen in de praktijk en op basis van de reacties verder aangescherpt.

1.2 Leeswijzer

In dit document worden de drie hoofdonderdelen van het traject 'Kwaliteit leerstraffen' achtereenvolgens gepresenteerd. In hoofdstuk 2 worden de resultaten van het bronnenonderzoek en de gevoerde gesprekken (kort) weergegeven - de bouwstenen voor het vervolg van het document. In hoofdstuk 3 wordt vervolgens een eerste opzet voor het kwaliteitskader geschetst. Hoofdstuk 4 vormt de verbinding tussen het kwaliteitskader en het Landelijk Menu Leerstraffen: de randvoorwaarden voor de verdere opzet van het kwaliteitszorgsysteem worden nader besproken, waarbij wordt geconstateerd dat het aanbod aan leerstraffen éérs zal moeten worden herijkt en dat een 'modelmenu' leerstraffen zal moeten worden ontwikkeld voordat tot kwaliteitszorg door middel van toetsing kan worden overgegaan. In de hoofdstukken 5 tot en met 8 wordt een voorstel om te komen tot zo'n modelmenu verder uitgewerkt. In aansluiting daarop wordt in hoofdstuk 9 ingegaan op de mogelijkheden tot effectmeting. Hoofdstuk 10 en 11 handelen vervolgens over het op te zetten kostprijsnormeringssysteem en over de budgettoedeling. Hoofdstuk 12 vormt het sluitstuk van deze fase van het traject: samenvattend wordt daar (schematisch) uiteengezet hoe het uiteindelijke kwaliteitszorgsysteem er uit zal zien.

In aansluiting daarop is hoofdstuk 13 de eerste aanzet tot de volgende fase van het traject. Daarin wordt in grote lijnen (schematisch) beschreven hoe het interne traject dat de Raad de komende tijd zal moeten uitzetten om daadwerkelijk te komen tot kwaliteitszorg, er uit zal zien.

2 Bouwstenen voor een kwaliteitskader

Eerste stap in de ontwikkeling van een kwaliteitszorgsysteem, is de ontwikkeling van een *kwaliteitskader*. Voordat er stappen genomen kunnen worden om de kwaliteit te waarborgen, zal er immers overeenstemming moeten bestaan over de eisen waaraan leerstraffen moeten voldoen om als kwalitatief goed bestempeld te kunnen worden.

Om tot een gefundeerde lijst van zulke kwaliteitscriteria voor leerstraffen voor minderjarigen te komen is – zoals in de inleiding reeds is aangegeven – een (beknopt) bronnenonderzoek uitgevoerd en zijn gesprekken gevoerd met de diverse partijen die betrokken zijn bij het opleggen, coördineren en uitvoeren van leerstraffen. Hierbij lag de nadruk op het identificeren van (objectieve en meetbare) kenmerken of aspecten van een leerstraf die bepalend (kunnen) zijn voor de kwaliteit van de leerstraf. Concreet houdt dit in dat eerst is bekeken welke kwaliteitscriteria nu reeds worden gehanteerd. Omdat daarbij bleek dat deze criteria overwegend in de sfeer van omschrijving en randvoorwaarden liggen, is vervolgens zowel in de literatuur als in de gesprekken met betrokkenen verder ingegaan op de vraag wat kwaliteit eigenlijk is en welke (aanvullende) aspecten op basis daarvan kunnen worden onderscheiden die meer inhoudelijk en procesmatig bepalend zijn voor de kwaliteit van een leerstraf.

In dit hoofdstuk worden alle gevonden en genoemde criteria beschreven. Gezamenlijk vormen deze criteria de bouwstenen voor het kwaliteitskader dat in het volgende hoofdstuk wordt gepresenteerd.

2.1 Huidige formele kwaliteitseisen

Formeel vastgelegde kwaliteitseisen voor leerstraffen kunnen worden gevonden in de Nota Taakstraffen (Tweede Kamer, 1996) en de Memorie van Toelichting bij het wetsvoorstel taakstraffen (Tweede Kamer, 1998) en het Besluit tenuitvoerlegging taakstraffen (2001). Daarin wordt aangegeven dat leerstraffen dienen te voldoen aan de volgende voorwaarden:

- er dient een omschrijving te zijn van de doelstelling en de te volgen methodieken;
- er dient een omschrijving te zijn van de doelgroep;
- er dient een omschrijving te zijn van het aantal uren dat het project omvat en te verrichten activiteiten;
- er dient voorzien te zijn in een correctiesysteem, waarbij de voorziene correctie dient te voldoen aan de eisen van proportionaliteit en zorgvuldigheid.

Ook wordt aangegeven dat de Raad en de reclassering zijn belast met de zorg voor een adequate opleiding van de trainers van het leerproject. Bovendien wordt de Raad belast met de zorg voor de kwaliteit van de leerstraffen, waarbij aandacht dient te zijn voor de omstandigheden dat de trainer over voldoende kwalificaties beschikt en dat er een toetsing plaatsvindt van de effecten van de gehanteerde methoden en activiteiten in een leerstraf. In de Memorie van toelichting wordt tenslotte nog aangegeven dat gestreefd dient te worden naar een landelijk uniform aanbod van leerstraffen.

Naast deze eisen heeft de Raad voor de Kinderbescherming zelf een aantal kwaliteitseisen geformuleerd in het Format leerstraffen uit 2000.

Door leerstraffen volgens dit format te beschrijven dient in een oogopslag duidelijk te zijn wat de inhoud en de doelen per leerstraf zijn. Zo dient onder andere te worden vastgelegd:

- Algemeen: de doelgroep, capaciteit, uitsluitingscriteria, tijdsinvestering van deelnemers;
- Programma: doelen van het programma, expliciete benoeming van het pedagogische karakter van de leerstraf, gehanteerde methodieken, beschrijving van de programmaonderdelen;
- Uitvoering: beschrijving van procedures, modaliteit, nazorg, evaluatiemogelijkheden;
- Uitvoeringscondities: opleidingseisen medewerkers, kwaliteitsbewaking, begroting;
- Evaluatie: procesevaluatie, programma-evaluatie en effectevaluatie.

Al met al kan geconcludeerd worden dat er weliswaar formeel (kwaliteits)eisen voor leerstraffen op schrift gesteld zijn, maar dat deze eisen met name betrekking hebben op de beschrijving van leerstraffen en – in aansluiting daarop – op het inzichtelijk maken van de verschillende straffen. Daarmee worden de verschillende leerstraffen onderling vergelijkbaar.

Om te beoordelen of de leerstraf zélf ook kwalitatief goed is, is echter méér nodig. Naast een heldere beschrijving van de leerstraf is daarvoor zicht op de daadwerkelijke inhoud van de leerstraf essentieel. Om een en ander vervolgens ook te kunnen beoordelen is het bovendien van belang dat er inzicht bestaat in wat onder kwaliteit wordt verstaan en welke elementen een leerstraf moet bevatten om als 'kwalitatief goed' te worden bestempeld. Daartoe is diverse relevante literatuur uit binnen- en buitenland bestudeerd waar in de volgende paragraaf verder op wordt ingegaan.

2.2 Kwaliteitscriteria uit de literatuur

Op basis van de bestudering van de literatuur kan geconstateerd worden dat een goede straf een *effectieve* straf is. Volgens diverse auteurs is een (leer)straf kwalitatief goed als de gestelde doelen worden behaald. Uitgaand van het uiteindelijke doel van elke straf – het voorkomen van recidive – geldt dan (ook) voor leerstraffen dat de mate waarin wordt voorkomen dat deelnemers recidiveren, voor een belangrijk deel de mate van kwaliteit van de leerstraf bepaalt.

Om te komen tot gefundeerde kwaliteitscriteria is dus de vraag van belang: wat maakt een leerstraf effectief? Deze vraag is op dit moment niet of nauwelijks te beantwoorden. Het onderwerp staat pas sinds kort in de belangstelling: of een interventie effect heeft, blijkt moeilijk te bepalen. Zo kan een jongere nieuwe vaardigheden aanleren, maar deze niet gebruiken. Of de jongere leert nieuwe vaardigheden en gebruikt deze ook, maar de verandering leidt niet tot een afname van het criminele gedrag. En aan de andere kant kan het gehele strafproces een (positieve) invloed hebben op het criminele gedrag van de jongere, los van de aard van de daadwerkelijke interventie. Van Wijmen (2001)¹ trekt in haar literatuuronderzoek naar de

Noot 1 Wijmen, B.C. van, *Kwaliteit van leerstraffen*. Ontwikkeling van een checklist, Universiteit Utrecht en Raad voor de Kinderbescherming - Directie Zuid, april 2001

'werkzame' elementen in een straf dan ook de conclusie dat niet gezegd kan worden dat een straf niet werkt, maar dat alleen geconstateerd kan worden dat een bepaalde straf voor een bepaalde doelgroep niet werkt.

Uit de diverse meta-analyses² die door Van Wijmen bestudeerd zijn, komt naar voren dat er wel degelijk programma's zijn die leiden tot recidivevermindering, maar deze werken alleen bij bepaalde jongeren in bepaalde situaties. Effectieve programma's zijn dan vaak gericht op cognities en gedrag en het aanleren van nieuwe vaardigheden. Ze zijn gebaseerd op ~~begrip~~³ ~~gedrag~~ en er wordt gebruik gemaakt van een combinatie van methoden uit de (cognitieve) gedragstherapie.

De resultaten van een literatuuronderzoek dat is uitgevoerd in opdracht van de directie Preventie, Jeugd en Sanctiebeleid van het Ministerie van Justitie³ wijzen in dezelfde richting. Ook daar wordt geconstateerd dat er algemene kenmerken zijn waaraan een programma dient te voldoen, maar dat niet duidelijk is welke interventies voor welk type delinquent het meeste effect hebben. Wel wordt geconstateerd dat programma's die gericht zijn op cognitie en gedrag en die verschillende soorten behandelingen combineren succesvoller zijn dan andere. Bovendien wordt aangegeven dat de volgende kritische succesfactoren kunnen worden onderscheiden:

- Theoretische goede doordinking van het programma;
- Programma-integriteit;
- Fasering van het programma;
- Adequate materiele en personele voorzieningen;
- Een goede indicatiestelling;
- Gerichtheid op criminogene tekorten van de individuele delinquent;
- Ontvankelijkheid en motivatie van de delinquent;
- Nazorg;
- Aandacht voor terugvalpreventie.

Voortbordurend op bovenbeschreven verzameling losse elementen die uit de diverse meta-analyses naar voren komen, hebben enkele onderzoekers een aantal principes van effectieve programmakenmerken geformuleerd⁴. Hierbij wordt onderscheid gemaakt tussen het risicoprincipe, het tekortenprincipe en het ontvankelijkheidprincipe:

- *Risicoprincipe*

Het risicoprincipe gaat ervan uit dat delinquenten met een hoog risico op recidive een intensievere interventie moeten ontvangen dan delinquenten met een laag risico op recidive. Het risico van recidive kan voorspeld worden door de aanwezige risicofactoren per delinquent te bekijken. Een interventie voldoet dan aan het risicoprincipe als bij aanvang van de interventie voor iedere jongere een individuele assessment van risicofactoren plaatsvindt. Bekende risicofactoren zijn onder andere: persoonlijkheid,

Noot 2 O.a.: Beenackers, E.M.Th., *Effectiviteit van sanctieprogramma's*, 2000. Hollin, C.R., *Designing effective rehabilitation programs for young offenders*, 1994. Izzo, R.L. & R.R. Ross, *Meta-analysis of rehabilitation programs for juvenile delinquents*, 1990. Lipsey, M.W., *Juvenile delinquency treatment: a meta-analytic inquiry into the variability of effects*, 1992 en *What do we learn from 400 research studies on the effectiveness of treatment with juvenile delinquents?*, 1995.

Noot 3 Ministerie van Justitie, Directie Preventie, Jeugd en sanctiebeleid, *'Effectieve strafrechtelijke interventies'*, Den Haag, 2001

Noot 4 Het gaat ons inziens te ver om op de ontwikkeling van een en ander in dit document diep in te gaan. De geïnteresseerde lezer verwijzen wij naar het onderzoek van Van Wijmen.

genetische factoren, stressvolle levensgebeurtenissen, antisociaal gedrag vanaf jonge leeftijd, gebrek aan toezicht en ouderlijke discipline, ouderlijk geweld, instabiele thuissituatie, criminele en agressieve vrienden, spijbelen, armoede, verloederde woonomgeving.

- **Tekortenprincipe**

Dit principe gaat ervan uit dat een interventie gericht dient te zijn op die factoren die ook daadwerkelijk het criminele gedrag veroorzaken. Deze factoren komen grotendeels overeen met de genoemde risicofactoren. Veelbelovende doelen voor interventies zijn bijvoorbeeld het veranderen van antisociale attitudes en gevoelens, vergroten van zelfcontrole, zelfmanagement en probleemoplossingvaardigheden, vervangen van vaardigheden als liegen, stelen en agressie door meer sociale alternatieven, verminderen van verslavingen, bevorderen van communicatie binnen het gezin, bevorderen van controle door familie, verminderen van contacten met antisociale vrienden en het identificeren met antisociale rolmodellen. Net als bij het voorgaande principe is ook hier een individuele assessment van tekorten van essentieel belang.

- **Ontvankelijkheidprincipe**

Volgens het ontvankelijkheidprincipe wordt de kans op succes van een interventie vergroot door de stijl en de vorm van de interventie zoveel mogelijk te matchen met de leerstijl en vermogens van de jongere. Algemeen gezegd maken de meest effectieve interventies gebruik van (cognitieve) gedragstherapeutische technieken zoals trainen van vaardigheden, rollenspel, oefenen, positieve bekrachtiging, cognitief herstructureren. De interventie moet op een interessante manier gebracht worden en er moeten regelmatige pauzes zijn. Omdat een interventie kan mislukken als de jongere de vereiste vaardigheden niet heeft, is ook hier een individuele assessment en matching weer van groot belang. Er dient dan gematcht te worden op drie gebieden: tussen de leerstijl en persoonlijkheid van de jongere en het programma, tussen eigenschappen van de trainer en die van de jongere en tussen eigenschappen van de trainer en het programma.

Op basis van bovenstaande kan - samenvattend - gezegd worden dat een kwalitatief goede interventie volgens de opvattingen uit de bestudeerde literatuur dient te voldoen aan de volgende voorwaarden:

- **Maatwerk.** Een leerstraf dient aangepast te zijn aan de individuele omstandigheden en pedagogische behoeften van de jongere.
- **Assessment.** De individuele omstandigheden, capaciteiten en tekorten van de jongere moeten – in aansluiting op het eerste punt - op een systematische manier worden onderzocht.
- **Programma-integriteit.** De leerstraf dient te worden aangeboden zoals oorspronkelijk in theorie en ontwerp bedoeld. Er moet dus een goede handleiding zijn, het personeel moet worden geselecteerd en getraind en de leerstraf moet regelmatig geëvalueerd worden. Daarbij lijkt een combinatie van cognitieve en gedragstherapeutische methoden het meest effectief te zijn.

2.3 Kwaliteitscriteria uit de praktijk

In paragraaf 2.2 is aangegeven dat er in de literatuur van wordt uitgegaan dat kwaliteit effectiviteit is, gemeten naar de mate van recidive. Uiteraard ligt de werkelijkheid genuanceerder. Leerstraffen zijn immers ontwikkeld vanuit het idee dat niet alleen recidive moet worden voorkomen, maar dat de jongere daarnaast geholpen wordt in zijn of haar verdere ontwikkeling en groei naar volwassenheid. Het bewerkstelligen van een algemene gedrags-

verandering en/of attitudeverandering is dan ook een belangrijk doel van een leerstraf – *naast* de eventuele invloed die deze verandering heeft op het delinquente gedrag. In de gesprekken die zijn gevoerd met de diverse betrokkenen wordt dit bevestigd: vrijwel alle respondenten geven aan dat – los van het voorkomen van recidive – het met name belangrijk is dat de jongere iets leert van de straf, dat hij of zij inzicht krijgt in het eigen gedrag, dat hij of zij praktische nieuwe vaardigheden krijgt aangeleerd en dat de leerstraf aansluit op de behoefte van de jongere.

Gevraagd naar de eisen waaraan de leerstraf zelf moet voldoen, worden door de respondenten de volgende elementen genoemd:

- Inhoud
 - ☐ de methodiek dient duidelijk omschreven en transparant te zijn;
 - ☐ er dient een duidelijk begin en eind aan de training te zitten;
 - ☐ er dient ingehaakt te worden op bewezen effectieve methoden;
 - ☐ ouders dienen zoveel mogelijk betrokken worden;
 - ☐ er dienen duidelijke criteria zijn met betrekking tot de doelgroep.
- Werkwijze
 - ☐ er dient een zorgvuldige intake plaats te vinden;
 - ☐ het oefenen van vaardigheden dient centraal te staan;
 - ☐ er dienen concrete, duidelijke individuele leerdoelen te worden geformuleerd;
 - ☐ er dient duidelijk gerapporteerd te worden hoe er aan de individuele doelen is gewerkt en of deze zijn behaald.
- Opzet van het programma
 - ☐ de duur dient in verhouding te zijn met de doelen;
 - ☐ de duur dient in verhouding te zijn met het onderwerp;
 - ☐ de duur dient in verhouding te zijn met het aandachtsniveau van de doelgroep.
- Uitvoeringseisen
 - ☐ de trainer dient deugdelijk opgeleid te zijn;
 - ☐ er dienen duidelijke criteria te zijn waaraan de trainer moet voldoen;
 - ☐ de trainer dient ervaring te hebben met verschillende typen (groepen) jongeren.
- Evaluatie
 - ☐ de straf dient regelmatig geëvalueerd te worden;
 - ☐ het effect op het gedrag van de jongere dient individueel geëvalueerd te worden;
 - ☐ er dient duidelijk gerapporteerd te worden hoe er aan individuele doelen is gewerkt en of deze zijn behaald;
 - ☐ er dient geëvalueerd te worden met de jongere zelf én eventueel met de ouders;
 - ☐ er dient een eenduidig stramien te zijn voor rapportage van de trainer.
- Effectiviteit op individueel niveau
 - ☐ de straf dient aan te sluiten bij de hulpvraag van de jongere;
 - ☐ de straf dient aan te sluiten bij de leefwereld van de jongere;
 - ☐ de straf dient aan te sluiten bij het niveau van de jongere;
 - ☐ de straf dient verband te hebben met het delict.

Daarnaast worden enkele praktische eisen genoemd zoals: het beschikbaar zijn van een goede rustige ruimte, flexibiliteit in tijdstippen waarop de training gegeven wordt, de training moet in de buurt zijn en audiovisuele hulpmiddelen moeten beschikbaar zijn.

2.3.1 Knelpunten in de kwaliteit van het aanbod en de procedures

Zowel uit het bronnenonderzoek als uit de gesprekken met de respondenten is naar voren gekomen dat matching tussen de jongere en de leerstraf heel bepalend is voor de kwaliteit van de interventie. Daarom is in de gesprekken met de respondenten aanvullend ingegaan op de procedure rondom de intake van de jongere en de toewijzing van het type leerstraf. Er is gevraagd hoe deze intake eruitziet en wat daarin eventueel verbeterd zou kunnen worden. Daarnaast is gevraagd wat men vindt van het huidige aanbod en naar eventuele aanvullingen en/of verbeteringen die daarin gewenst zijn.

Procedure

Hoewel de taken en verantwoordelijkheden van de coördinatoren taakstraffen formeel zijn vastgelegd in de werkprocesbeschrijvingen Taakstraffen, blijkt dat in de praktijk de invulling van de functie per vestiging verschilt. Het meest opvallende verschil ligt in de rol van de coördinator bij de matching van de jongere met de leerstraf⁵. Voor de uiteindelijke toewijzing van een leerstraf worden namelijk drie verschillende werkwijzen gehanteerd:

- De eerste – en meest gebruikelijke – werkwijze is dat de raads-onderzoeker strafzaken op basis van het basisonderzoek een voorstel doet voor een gespecificeerde leerstraf, waarna dit advies wordt overgenomen door het Openbaar Ministerie. De coördinator taakstraffen komt dan pas in beeld ná het opleggen van de leerstraf en houdt zich derhalve alleen bezig met het praktisch coördineren van de uitvoering van de straf.
- In het tweede model wordt in principe dezelfde werkwijze gevolgd met dat verschil dat de raadsonderzoeker vóór het uitbrengen van het advies aan het OM overlegt met de coördinator taakstraffen.
- De derde werkwijze wordt het minst vaak gehanteerd: daarin wordt door de rechter of officier van justitie in algemene zin een taak- c.q. leerstraf opgelegd, waarna de coördinator taakstraffen op basis van het intakegesprek met de jongere beslist welke leerstraf de jongere gaat volgen.

Na de beslissing over het type leerstraf volgt overigens wel altijd een intakegesprek met de coördinator taakstraffen. In dat gesprek wordt de jongere in ieder geval uitgelegd wat de straf inhoudt. In sommige gevallen – afhankelijk van de coördinator zelf en afhankelijk van het feit of al vaststaat welke straf de jongere krijgt - wordt door de coördinator daarnaast ingegaan op de leerdoelen en behoeften van de jongere. Vervolgens regelt de coördinator de leerstraf praktisch en voert een kennismakingsgesprek met de trainer en de jongere. Na afloop van de leerstraf wordt tenslotte een evaluatiegesprek gevoerd met de trainer en de jongere. Daarnaast dient de trainer een eindrapportage in bij de coördinator taakstraffen.

Noot 5 Nadat tegen een jongere proces verbaal is opgemaakt door de politie, moet dit altijd gemeld worden aan de Raad. Een raadsonderzoeker voert vervolgens een basisonderzoek strafzaken uit. In dit basisonderzoek wordt bekeken wat de situatie en achtergrond van de jongere en van het gepleegde delict zijn. De raadsonderzoeker geeft in zijn of haar rapportage aan het Openbaar Ministerie uiteindelijk een advies voor een passende sanctie.

Tussentijds is er over het algemeen weinig contact tussen de trainer en de coördinator. Alleen in gevallen waar het mis gaat – de jongere werkt niet mee, komt te laat etc. – moet de trainer dit melden aan de coördinator. De meeste coördinatoren geven overigens aan dat zij de indruk hebben dat dit over het algemeen goed gebeurt, maar dat zij dit in feite niet kunnen controleren. In een aantal gevallen worden de ouders ook zoveel mogelijk betrokken in zowel het intakegesprek als het evaluatiegesprek.

Gevraagd naar mogelijke verbeteringen – en daarmee samenhangend kwaliteitseisen – in de procedure komen de volgende punten naar voren⁶ :

- de matching tussen jongere en leerstraft zou overal op dezelfde wijze moeten plaatsvinden, gebaseerd op zowel gedegen onderzoek naar de situatie, leerdoelen en behoefte van de jongere als op een gedegen kennis van de inhoud van de diverse leerstraffen;
- daarop aansluitend moeten de (inhoudelijke) taken van de coördinatoren gestandaardiseerd worden. Te denken valt aan richtlijnen voor intake en evaluatie;
- in de procedure dienen minstens één maal de ouders betrokken te worden;
- er dient minstens eenmaal tussentijds (telefonisch) contact met de trainer te zijn;
- de eindrapportage die door trainers wordt opgesteld moet gestandaardiseerd worden waardoor de inhoud niet meer afhankelijk is van de trainer en/of het instituut.

Bij dat laatste punt wordt overigens door een aantal coördinatoren een belangrijk knelpunt naar voren gebracht: het is onduidelijk welke gegevens in het kader van privacyregels tussen de trainer en de Raad mogen worden uitgewisseld. Praktisch leidt dat ertoe dat de trainer vaak niet weet welke knelpunten en/of leerdoelen door de Raad zijn benoemd en dat de coördinator niet weet wat er inhoudelijk tijdens de leerstraf wordt gedaan. Dit bemoeilijkt ten eerste een goede matching van de specifieke jongere met een specifieke aanpak en ten tweede bemoeilijkt het het voor de coördinator om tot een gefundeerd oordeel over de effectiviteit en kwaliteit van de leerstraf te komen.

Aanbod van leerstraffen

Uit de gesprekken kan geconcludeerd worden dat de respondenten over het algemeen redelijk tot zeer tevreden zijn over het aanbod aan leerstraffen. Er wordt aangegeven dat er geen absolute 'witte' plekken zijn in het aanbod, *landelijk* gezien. Daarbij wordt echter aangetekend dat *niet* alle benodigde leerstraffen worden aangeboden in de eigen regio.

Zowel de omvang als de inhoud van het aanbod verschillen per vestiging aanzienlijk, hetgeen volgens een groot aantal respondenten rechtsongelijkheid in de hand werkt. Niet voor elke jongere is immers hetzelfde aanbod aan leerstraffen beschikbaar. En als wel – formeel - dezelfde leerstraffen beschikbaar zijn, blijkt regelmatig dat de inhoud en duur van deze straffen toch verschilt per regio. In de ogen van de respondenten mist in het aanbod kortom eenheid, uniformiteit en dus rechtsgelijkheid. De meeste respondenten geven (mede uit het oogpunt van overzichtelijkheid) aan dat een

Noot 6 In de werkprocesbeschrijving Taakstraffen wordt een aantal van de hier genoemde punten ook genoemd. Deze procesbeschrijving geeft echter alleen een aanwijzing over *wat* er moet gebeuren; er wordt niet ingegaan op *hoe* een en ander gedaan moet worden.

(landelijk) standaardaanbod aan leerstraffen gewenst zou zijn. Hierin zou dan overigens wel ruimte moeten zijn voor regionale verschillen én voor het ontwikkelen van en experimenteren met nieuwe leerstraffen.

In het verlengde hiervan wordt tenslotte door *alle* respondenten een knelpunt genoemd dat vóór alles opgelost moet worden om te kunnen komen tot een kwalitatief goed aanbod in leerstraffen: urenongelijkheid.

Momenteel wordt er per vestiging een andere omrekenfactor gehanteerd voor – in principe – dezelfde leerstraffen. Zo kan een leerstraf die 12 uur beslaat in de ene regio een vervangingswaarde van 25 uur hebben, en in de andere regio een vervangingswaarde van 40 uur. En andersom: een straf die voor 40 uur 'telt' beslaat in de ene regio 15 uur en in de andere regio 12 uur. Ofwel: het aantal uur dat een jongere moet gaan 'zitten' bij mislukking van een zelfde leerstraf én het aantal uren dat de jongere daadwerkelijk getraind wordt bij oplegging van dezelfde leerstraf verschilt per regio. In de ogen van de respondenten is hier derhalve sprake van rechtsongelijkheid. Bovendien geeft een aantal respondenten aan het aantal uren dat daadwerkelijk getraind wordt, sowieso te weinig te vinden. Bij een straf van 40 uur zou er in hun ogen méér dan de gemiddelde 12 uur getraind dienen te worden.

2.4 Concluderend

Samenvattend en concluderend kan gesteld worden dat er op basis van het bronnenonderzoek en de gesprekken een aantal algemene objectieve kenmerken van leerstraffen te onderscheiden zijn die een indicatie geven voor de kwaliteit van een leerstraf. Daarnaast zijn er echter ook elementen in de (intake- en evaluatie)procedure en in het aanbod aan leerstraffen die van grote invloed zijn op de uiteindelijke kwaliteit van de interventie.

Daarom zullen er in aanvulling op het kwaliteitszorgsysteem – dat bestaat uit een kwaliteitskader, een (programma)commissie en een kwaliteitsprocedure – ook richtlijnen moeten worden opgesteld voor de te volgen interne procedures en zal moeten worden voorzien in de ontwikkeling van een eenduidig en uniform aanbod van kwalitatief goede leerstraffen. In de volgende hoofdstukken worden deze punten verder uitgewerkt.

3 Kwaliteitskader

Op basis van de – in de literatuur gevonden en door de respondenten genoemde – kwaliteitseisen die in het vorige hoofdstuk beschreven zijn, is een (eerste) kwaliteitskader ontwikkeld dat bestaat uit een lijst van criteria waaraan elke leerstraf zou moeten voldoen. Bij aanvang van dit traject is ervan uitgegaan dat op basis van deze lijst de leerstraffen getoetst zouden kunnen worden en dat daarmee de kwaliteitszorg grotendeels rond zou zijn. Inmiddels is echter duidelijk geworden dat het opstellen van de lijst weliswaar het *beginpunt* is van kwaliteitszorg, maar dat het daadwerkelijk implementeren van het kwaliteitszorgsysteem pas het *eindpunt* is. In het voorgaande hoofdstuk is immers geconstateerd dat de uiteindelijke kwaliteit van een interventie door middel van een leerstraf door een aantal verschillende factoren wordt beïnvloed: niet alleen de opzet en inhoud van de leerstraf, maar ook de matching tussen de jongere en de leerstraf en de samenstelling en opzet van het aanbod aan leerstraffen zijn van groot belang voor de kwaliteit.

Daaruit volgt dat een groot deel van de kwaliteit niet (alleen) ligt in de specifieke opzet en inhoud van de *afzonderlijke* leerstraffen, maar juist ook in standaardisatie. Standaardisatie van de procedures rondom het opleggen en uitvoeren van een leerstraf, standaardisatie van eindrapportages en evaluaties én standaardisatie van het totale aanbod van leerstraffen. Pas als dat is geïmplementeerd⁷, kan een toetsingsprocedure (en dus het kwaliteitszorgsysteem) definitief vorm krijgen. Het onderstaand gepresenteerde kwaliteitskader heeft daarin dan een functie op metaniveau – aan de hand daarvan wordt getoetst of de aangeboden leerstraffen voldoen aan algemene (standaard)eisen, waarmee aannemelijk wordt gemaakt dat de straf qua inhoud, opzet en uitvoering kwalitatief goed is. De daadwerkelijke effectiviteit *per leerstraf* wordt hier dus niet mee gemeten – daar wordt later in dit document (hoofdstuk 9) verder op ingegaan.

3.1 Kwaliteitskader

Het hier gepresenteerde kwaliteitskader heeft de vorm van een checklist. Elke aanbieder en/of initiatiefnemer van een leerstraf zal een zogenoemd 'kwaliteitsformat' - dat terug te vinden is in bijlage 1 - volledig in dienen te vullen. Een volledig ingevulde format is dan reeds een indicatie van kwaliteit: het betekent immers dat door de ontwikkelaars c.q. aanbieders van de leerstraf over alle relevante kwaliteitsaspecten is nagedacht. Een programmacommissie voert vervolgens een beoordeling uit door de bijbehorende vragen per categorie te beantwoorden met een simpel ja of nee.

Noot 7 In het volgende hoofdstuk wordt overigens dieper ingegaan op de randvoorwaarden waaraan voldoen moet worden en de activiteiten die ondernomen moeten worden om tot implementatie van een en ander te komen.

- 1 Algemeen**
 - ☐ Is de format volledig ingevuld?
- 2 Duur van de leerstraf**
 - ☐ Is de duur van het programma in verhouding met het doel?
 - ☐ Is de opbouw van het aantal uren in verhouding met het niveau van de doelgroep?
- 3 Doel van de leerstraf**
 - ☐ Is het hoofddoel van de leerstraf helder?
 - ☐ Worden hoofd- en subdoelen onderscheiden?
 - ☐ Zijn de subdoelen concreet en meetbaar?
- 4 Doelgroep**
 - ☐ Is de doelgroep duidelijk afgebakend?
 - ☐ Is duidelijk aangegeven wat het benodigde leerniveau van de jongere is?
 - ☐ Is duidelijk aangegeven wat de benodigde vaardigheden van de jongere zijn?
 - ☐ Worden er concrete indicaties en contra-indicaties voor plaatsing genoemd?
- 5 Methodiek**
 - ☐ Zijn de doelstellingen en uitgangspunten van de methodiek duidelijk?
 - ☐ Is de methodiek gebaseerd op algemeen erkende (pedagogische of gedragskundige) modellen en/of theorieën?
 - ☐ Sluit de methodiek aan bij de meest recente inzichten?
 - ☐ Is de methodiek geschikt voor de beoogde doelgroep?
 - ☐ Bevat de methodiek een cognitieve en een gedragscomponent?
 - ☐ Is er voorzien in een handleiding?
 - ☐ Wordt er binnen de methodiek voorzien in contact met en/of het betrekken van ouders?
 - ☐ Wordt er voorzien in een eenduidig correctiesysteem? Dat wil zeggen: is vastgelegd welke regels er worden gehanteerd en wanneer overtreding van deze regels wordt gemeld aan de coördinator taakstraffen?
- 6 Intake en selectie**
 - ☐ Wordt er een gestandaardiseerde intake gedaan?
 - ☐ Wordt er in de intake aandacht besteed aan de verschillende leefgebieden (school, werk, gezin, vrij tijd)?
 - ☐ Wordt er een assessment gedaan op risicofactoren en/of tekorten?
 - ☐ Worden er op basis van de intake individuele leerdoelen en een trainingsplan vastgesteld?
- 7 Werkwijze en uitvoering**
 - ☐ Is de opbouw van de training helder?
 - ☐ Is helder uit welke activiteiten de training bestaat?
 - ☐ Is per onderdeel duidelijk hoeveel tijd eraan wordt besteed?
 - ☐ Is er binnen de training ruimte om activiteiten aan te passen en/of te vervangen in aansluiting op de leerdoelen van de jongere?
 - ☐ Wordt de training flexibel aangeboden: dat wil zeggen ook 's avonds en in het weekend?
- 8 Profiel trainer**
 - ☐ Zijn de taken en verantwoordelijkheden van de trainer duidelijk afgebakend?
 - ☐ Voldoet de trainer aan de minimale opleidingseisen?
 - ☐ Is de trainer gecertificeerd?
 - ☐ Heeft de trainer ervaring met het werken met de specifieke doelgroep van de leerstraf?
 - ☐ Is er voorzien in interne opleiding en nascholing?
 - ☐ Is er voorzien in supervisie van de trainer en interventie?
- 9 Individuele evaluatie**
 - ☐ Is er voorzien in minimaal één tussentijds contact over de voortgang met de Raad voor de Kinderbescherming?
 - ☐ Wordt er tussentijds met de jongere bekeken of de leerdoelen of het trainingsplan moeten worden aangepast?
 - ☐ Wordt er een individueel eindgesprek met de jongere gevoerd?
 - ☐ Wordt er een eindgesprek met de ouders gevoerd?
 - ☐ Wordt er per jongere een gestandaardiseerd eindrapport opgemaakt waarin zijn opgenomen: algemene indruk van de trainer, de gestelde leerdoelen, de wijze waarop de leerdoelen zijn aangepakt, de technieken die hierbij zijn gebruikt, de concrete activiteiten die zijn uitgevoerd, behaalde doelstellingen, niet behaalde doelstellingen, veranderingen in gedrag van de jongere en eventuele aanbevelingen voor de toekomst?

10 Programma-evaluatie

- ☐ Wordt de opzet en uitvoering van de training in het algemeen geëvalueerd met de deelnemers?
- ☐ Is er voorzien in kwaliteitsbeheer door regelmatige toetsing en ijking van het programma – bijvoorbeeld middels proces- en programma-evaluaties en effectmetingen?
- ☐ Is er een pilot van de training uitgevoerd of gepland?

11 Materiele voorwaarden

- ☐ Worden alle middelen die nodig zijn voor de training genoemd?

3.2 Programmacommissie

Eerder in dit document werd reeds gesproken over een *programma-commissie*. De commissie zal⁸ heeft als eerste taak om nieuwe en bestaande leerstraffen te beoordelen aan de hand van het kwaliteitskader. Bovendien zal de commissie twee essentiële vragen per leerstraf dienen te beantwoorden:

- Voegt de leerstraf iets toe aan het huidige aanbod?
- Is er een doelgroep voor de leerstraf, ofwel: is deze leerstraf nodig?

Bij de start van de implementatie van het daadwerkelijke kwaliteitszorg-systeem zal deze commissie worden benoemd door het Landelijk Management Team (LMT) van de Raad voor de Kinderbescherming. Bovendien zal de commissie periodiek verantwoording dienen af te leggen aan het LMT. Wel is het zo dat de commissie in principe de eindverantwoordelijkheid heeft in de beoordeling van de (inhoudelijke) kwaliteit en de toegevoegde waarde van een leerstraf. Daarom stellen wij voor om de commissie breed samen te stellen. In deze (*onafhankelijke*) commissie zouden dan zitting dienen te hebben:

- een beleidsmedewerker vanuit de Raad;
- een coördinator taakstraffen;
- een raadsonderzoeker;
- een vertegenwoordiger van het Openbaar Ministerie;
- een vertegenwoordiger van Bureau Jeugdzorg/jeugdreclassering;
- een ervaren trainer;
- een ontwikkelaar van trainingen;
- een gedragsdeskundige;
- vertegenwoordigers uit de (orthopedagogische) gedragswetenschappen.

3.3 Procedures

*Nieuwe leerstraffen*⁹

In eerste instantie zal de kwaliteitszorg met betrekking tot leerstraffen voornamelijk bestaan uit de toetsing van *nieuwe* leerstraffen¹⁰ aan de hand van het kwaliteitskader. De eindverantwoordelijkheid voor deze toetsing ligt bij de bovengenoemde landelijke programmacommissie.

Noot 8 Deze commissie zal dat overigens niet alleen doen. In de verdere uitwerking van de stappen die ondernomen moeten worden, krijgen de arrondissementale overleggen en ressortelijke commissies taakstraffen een voorbereidende en ondersteunende taak.

Noot 9 Zie ook paragraaf 8.3

Noot 10 Dit omdat – zoals reeds eerder is gezegd – het kwaliteitszorgsysteem ons inziens pas geïmplementeerd kan worden na afronding van het gehele project kwaliteit leerstraffen. De toetsing van bestaande leerstraffen aan de hand van het kwaliteitskader zal dan al hebben plaatsgevonden.

De betrokken partijen op uitvoeringsniveau hebben daarin echter een belangrijke ondersteunende rol. De procedure ziet er dan als volgt uit:

- 1 De instantie die de leerstraf ontwikkelt, ontwikkelt en beschrijft de straf aan de hand van het format (bijlage 1);
- 2 Het ingevulde format wordt voorgelegd aan het reeds bestaande arrondissementale overleg Taakstraffen tussen Raad, OM en reclassering¹¹ ;
- 3 Dit overleg bekijkt of het format volledig is ingevuld en of hun inziens de voorgestelde leerstraf een toegevoegde waarde heeft;
- 4 Het arrondissementale overleg Taakstraffen brengt het voorstel in bij de landelijke programmacommissie, met hun advies;
- 5 De programmacommissie toetst aan de hand van het kwaliteitskader binnen zes weken;
- 6 Indien de leerstraf niet wordt goedgekeurd, wordt dat gemotiveerd teruggekoppeld naar de indiener van het voorstel. Indien de commissie er wel van overtuigd is dat het type leerstraf een toegevoegde waarde heeft, dan krijgt de indiener de kans om het voorstel aan te passen;
- 7 Indien de leerstraf wordt goedgekeurd, dan gebeurt dit voor de periode van twee jaar¹² in de betreffende vestiging of het betreffende ressort;
- 8 Na twee jaar wordt de leerstraf opnieuw getoetst op basis van het evaluatiemateriaal dat dan beschikbaar dient te zijn én op basis van de ervaringen vanuit de vestiging;
- 9 Indien de leerstraf een permanente goedkeuring ontvangt, wordt de straf voorgelegd aan het Parket Generaal ter goedkeuring;
- 10 De straf wordt vervolgens in principe landelijk geïmplementeerd en opgenomen in het landelijk aanbod;
- 11 Indien de resultaten van de pilot zodanig zijn dat geen permanente goedkeuring wordt verleend, dan stopt de leerstraf.

Uiteraard kunnen de arrondissementale overleggen Taakstraffen (en de eventueel in te stellen ressortelijke commissies van coördinatoren taakstraffen) ook zelf het initiatief nemen voor de ontwikkeling van een nieuwe leerstraf. Ook dan zal de nieuw ontwikkelde straf bovenstaande procedure doorlopen. Om de onafhankelijkheid van de landelijke programmacommissie te waarborgen, zal zij indien ze een 'witte plek' in het aanbod constateert zich beperken tot het zoeken naar een vestiging die interesse heeft in de ontwikkeling van een leerstraf van het voorgestelde type. Het arrondissementale overleg Taakstraffen (en de ressortelijke commissie van coördinatoren) van de gevonden vestiging neemt dan het initiatief over en doorloopt de bovenbeschreven cyclus. Hierbij moet overigens aangetekend worden dat de programmacommissie zelf te zijner tijd de procedure kan aanpassen en inrichten zoals haar dat goeddunkt. Ook het nu ontwikkelde kwaliteitskader is in eerste instantie een richtlijn: de commissie kan altijd naar eigen inzicht leerstraffen wel of niet opnemen in het landelijk aanbod.

Bestaande leerstraffen: bewaken kwaliteit van het aanbod

Naast en na het inhoudelijk toetsen van (nieuwe) leerstraffen hebben de arrondissementale overleggen Taakstraffen, de ressortelijke commissies van coördinatoren en de landelijke programmacommissie een belangrijke taak in

Noot 11 Daarnaast kan overwogen worden om een ressortelijk overleg tussen de coördinatoren taakstraffen in te stellen. Ook dit overleg zou dan een advies met betrekking tot de voorgestelde nieuwe leerstraf kunnen/moeten uitbrengen.

Noot 12 Deze periode is gekozen omdat dit soort projecten vaak een aanlooptijd kent. Eén jaar is daarom vaak te kort om resultaten te kunnen zien.

het *bewaken* van de kwaliteit van de leerstraffen – het daadwerkelijke kwaliteitszorgsysteem. Hiertoe dienen de leerstraffen binnen het landelijk aanbod regelmatig (driejaarlijks) evaluaties en effectmetingen te overleggen. Bovendien zal in een (half)jaarlijks overleg tussen de ressortelijke commissies van coördinatoren taakstraffen tussentijds worden gemonitord of de afzonderlijke leerstraffen (nog) voldoen en of er nieuwe initiatieven moeten worden ondernomen.

Op basis van zowel de effectmetingen en evaluaties van de afzonderlijke leerstraffen, als van de resultaten van de bijeenkomsten van de arrondissementale overleggen taakstraffen en de ressortelijke commissies van coördinatoren taakstraffen zal de landelijke programmacommissie – in overleg met de aanbieder - programma's zonodig bijsturen of vervangen.

Belangrijke vragen die de commissie dan moet beantwoorden zijn:

- Past deze leerstraf nog steeds in het landelijk aanbod?
- Wordt de oorspronkelijke methode (nog steeds) op de juiste manier gehanteerd (programma-integriteit)?
- Sluit de gehanteerde methode nog steeds aan bij de meest recente inzichten?
- Is het effect van de leerstraf voldoende¹³ ?
- Is er nog voldoende vraag naar dit type leerstraf?

Noot 13 In hoofdstuk 9 wordt een voorstel gedaan om tot gestandaardiseerde effectmeting te komen.

4 Randvoorwaarden

In het vorige hoofdstuk is het al geconstateerd: de implementatie van het kwaliteitszorgsysteem voor leerstraffen is geen beginpunt maar veeleer het eindpunt van het traject kwaliteit leerstraffen. Voordat wordt overgegaan tot het bewaken van de kwaliteit van individuele leerstraffen, zijn er immers een aantal algemene kwaliteitseisen (randvoorwaarden) waaraan moet zijn voldaan: goede individuele matching van jongere en leerstraf vóór het vonnis, standaardisatie van de procedures rondom de uitvoering en evaluatie van de individuele leerstraf, standaardisatie in de tijdsomvang van leerstraffen en in de vervangingswaarde, en eenheid en uniformiteit in het aanbod aan leerstraffen. In dit hoofdstuk wordt achtereenvolgens op deze randvoorwaarden ingegaan, waarbij tevens aanbevelingen worden gedaan voor de ontwikkeling en implementatie ervan.

4.1 Procedures

4.1.1 Matching jongere en leerstraf

In hoofdstuk 2 worden de drie modellen beschreven die momenteel gehanteerd worden om te bepalen welke leerstraf een jongere krijgt. Uit de gesprekken is duidelijk geworden dat standaardisatie van deze procedure gewenst is, met name met het oog op goede matching tussen de problemen en vaardigheden van een jongere en de leerstraf. Op basis van de werkprocesbeschrijving taakstraffen én op basis van de Raadsvisie taakstraffen is in onze ogen het tweede model – waarin de raadsonderzoeker advies geeft na overleg met de coördinator taakstraffen – daarvoor het beste model. Dit omdat de raadsonderzoeker – door het basisonderzoek strafzaken – een goed beeld heeft van de situatie, het niveau, de vaardigheden en de problemen van de jongere, terwijl de coördinator taakstraffen een goed beeld heeft van het aanbod aan leerstraffen. Wij bevelen dan ook aan dat overleg tussen raads- onderzoeker en coördinator wordt geïmplementeerd in de procedure rondom de leerstraffen. Daarnaast bevelen wij aan dat raadsonderzoekers middels het te ontwikkelen menu van leerstraffen én middels regelmatige informatiebijeenkomsten (beter) op de hoogte gehouden worden van de inhoud van de aangeboden leerstraffen.

Overigens moet aangetekend worden dat de BaRo¹⁴ een goed handvat biedt voor de keuze van een leerstraf. Met de BaRo wordt immers een diagnose gesteld op alle factoren die van belang zijn in het risicoprincipe, het tekortenprincipe en het ontvankelijkheidprincipe. Tezijnertijd zou er wellicht in het kader van de BaRo een sjabloon voor raadsonderzoekers kunnen worden ontwikkeld waarmee hij of zij vanuit het wegingformulier kan komen tot een advies voor een bepaalde leerstraf. Door het sjabloon toe te passen wordt er bij een hoge score op bepaalde items verwezen naar de passende leerstraf.

Noot 14 De BARO is een vrij recent ontwikkeld instrument voor het basisonderzoek strafzaken. Met dit instrument wordt een eerste screening naar de jongere uitgevoerd, waarmee duidelijk wordt of en welke problemen en/of tekorten de jongere heeft.

4.1.2 Standaardisering van procedures rondom de leerstraf

Formeel gezien zijn de taken van de coördinator leerstraffen en de procedure rondom de uitvoering van een leerstraf reeds vastgelegd. Toch blijkt dit in de praktijk niet altijd duidelijk te zijn. Met name op het gebied van (tussentijdse) controle en evaluatie bestaan onduidelijkheden over verantwoordelijkheden en taken. Daarom bevelen wij aan dat wordt vastgelegd dat er tijdens een leerstraf altijd minimaal één maal contact is tussen trainer en coördinator en tussen jongere en coördinator. Dit zodat de coördinator een beeld kan verkrijgen van het verloop van de straf én op basis daarvan zodig tussentijds kan bijsturen. Bovendien bevelen wij aan dat na afloop van de straf *twee* eindgesprekken worden gevoerd: één met de jongere alleen en één met de trainer en eventueel de ouders. Dit omdat meerdere malen is opgemerkt dat de jongere in bijzijn van de trainer niet altijd vrijuit kan praten. In aansluiting daarop lijkt het ons wenselijk dat de bestaande privacyregels helder worden gecommuniceerd: belangrijk is in ieder geval dat er een reglement komt waarin voor eenieder duidelijk is wat wél en wat niet mag worden uitgewisseld.

4.2 Aanbod aan leerstraffen

Om eenheid in het aanbod te creëren én daarmee de overzichtelijkheid en rechtsgelijkheid te bevorderen, is het nodig dat het totale aanbod aan leerstraffen in Nederland wordt herijkt. Op dit moment wordt er een enorme verscheidenheid aan leerstraffen aangeboden waarvan de opzet en inhoud – zelfs als het formeel dezelfde straf is – aanzienlijk verschillen. Dat heeft de onderzoekers er in overleg met de begeleidingscommissie en het hoofdkantoor van de Raad toe gebracht om in plaats van een Landelijk Menu Leerstraffen waarin alle bestaande straffen worden beschreven – een 'modelmenu leerstraffen' te ontwikkelen.

Voordeel hiervan is dat elke vestiging uiteindelijk dezelfde leerstraffen aanbiedt, met dezelfde opzet en inhoud, die op dezelfde wijze worden geëvalueerd en gerapporteerd. Bovendien wordt – een deel van – het 'urenprobleem' ermee opgelost. Het urenprobleem, zoals beschreven in hoofdstuk 2, bestaat feitelijk uit twee verschillende problemen. Het eerste knelpunt is dat de vervangingswaarde van dezelfde leerstraf per vestiging kan verschillen: een en dezelfde leerstraf kan in het ene arrondissement bijvoorbeeld een vervangingswaarde van 2 weken hebben en in het andere arrondissement een vervangingswaarde van 3 weken. Concreet houdt dit in dat als de leerstraf mislukt, de jongere in het ene arrondissement 2 weken moet 'zitten' en in het andere arrondissement 3 weken. Daarnaast is er een knelpunt in het aantal uren dat een leerstraf beslaat en het aantal uur waar de straf voor staat – de omrekenfactor. Een leerstraf die voor 40 uur staat, kan in het ene arrondissement een daadwerkelijk tijdsbeslag van 12 uur hebben en in het andere arrondissement een tijdsbeslag van bijvoorbeeld 15 uur.

Met de ontwikkeling van een standaardaanbod wordt het aantal uren dat een training in beslag neemt én de vervangingswaarde van die training door het hele land gelijkgetrokken. Het genoemde knelpunt van de omrekenfactor – 40 uur taakstraf is in de praktijk vaak maar 12 uur – kan daarin overigens ook worden opgelost door, in samenspraak met het Openbaar Ministerie, een minimum vast te stellen voor het aantal uur dat een leerstraf beslaat én door een eenduidige (landelijke) omrekenfactor vast te stellen.

Duidelijk mag zijn dat de kwaliteit van het *aanbod* van leerstraffen de basis vormt voor de gehele kwaliteit van leerstraffen voor minderjarigen in Nederland. De ontwikkeling van het modelmenu is daarom de eerste stap in de ontwikkeling van kwaliteitszorg voor leerstraffen door de Raad. In de volgende hoofdstukken wordt deze stap verder uitgewerkt.

5 Naar een modelmenu leerstraffen

In de vorige hoofdstukken is het al genoemd: het aanbod aan leerstraffen in Nederland is groot, divers en onoverzichtelijk¹⁵. Belangrijkste oorzaak hiervoor is de hoge mate van zelfstandigheid die de ressorten en verschillende vestigingen van de Raad voor de Kinderbescherming van oudsher kennen. Elke vestiging kent zijn eigen specifieke werkwijze, biedt eigen leerstraffen aan en verzorgt de informatievoorziening over deze leerstraffen zelf. In de loop der tijd zijn tussen de vestigingen van de Raad en verschillende (regionale) instellingen eigen afspraken gemaakt en eigen samenwerkingsverbanden van de grond gekomen. Dit heeft er onder andere toe geleid dat er diverse regionale leerstraffen zijn ontwikkeld. Hoewel deze leerstraffen vaak vergelijkbaar zijn, wijken ze af in naam en in de accenten die binnen de leerstraf worden gelegd.

Uit de gesprekken die zijn gevoerd en uit de bestudering van het beschikbare schriftelijke materiaal blijkt dat een groot deel van de vestigingen momenteel werken met een eigen ontwikkelde menukaart. In de vorm van een map of boekje is het aanbod van leerstraffen volgens een door henzelf ontwikkelde format omschreven. Daarnaast werken de vestigingen in de regel met een staalkaart, waarmee op één pagina een overzicht van de beschikbare leerstraffen op de vestiging of het ressort wordt weergegeven. De menu- en staalkaarten worden overwegend gebruikt door de coördinatoren taakstraffen en raadsonderzoekers, maar worden tevens ter beschikking gesteld aan de ketenpartners.

De meeste raadsmedewerkers zijn positief gestemd over het eigen materiaal en leggen daarom in eerste instantie geen hoge prioriteit bij het ontwikkelen van een nationale menukaart leerstraffen. Anderzijds wordt, zoals in de vorige hoofdstukken reeds is aangestipt, zeer positief gereageerd op het traject kwaliteit leerstraffen. Uniformiteit en eenheid, rechtsgelijkheid en duidelijkheid rond het aanbod van leerstraffen zijn aspecten waar de meeste raadsmedewerkers veel belang aan hechten. Vanuit die invalshoek bezien is ook voor de raadsmedewerkers duidelijk dat een kwaliteitsverbetering gepaard gaat met het ontwikkelen van een landelijk (standaard) aanbod.

Derhalve is in overleg met de begeleidingscommissie en het hoofdkantoor van de Raad besloten om - in plaats van een Landelijk Menu Leerstraffen waarin alle bestaande straffen worden beschreven - een 'modelmenu leerstraffen' te ontwikkelen. In de volgende hoofdstukken wordt een modelmenu gepresenteerd waarin een beperkt aantal leerstraffen opgenomen wordt dat betrekking heeft op een aantal specifieke onderwerpen.

Het hier voorgestelde modelmenu is (nog) niet tot in detail uitgewerkt. De bedoeling is dat de in te stellen programmacommissie de uiteindelijke concrete invulling en uitwerking van een en ander zal begeleiden.

Noot 15 Op basis van bestaande gegevens van de Raad voor de Kinderbescherming gaat het hier om 66 verschillende typen leerstraffen. Het totale aanbod bedraagt circa 210 leerstraffen. Hiermee wordt het totale aantal aangeboden leerstraffen van alle vestigingen bedoeld. De genoemde aantallen zijn inmiddels niet meer up-to-date.

Wél worden de belangrijkste uitgangspunten geformuleerd en wordt een voorstel gepresenteerd om te komen tot 'maatwerk *binnen* standaardisering'.

5.1 Uitgangspunten voor het modelmenu

Op basis van hetgeen eerder is betoogd, kunnen de volgende uitgangspunten voor een modelmenu worden geformuleerd.

Het landelijk menu moet leiden tot:

- *Uniformiteit in aanbod* - voor elke jongere gelden gelijke 'kansen' bij het opgelegd krijgen van een leerstraf. Wanneer een jongere nu verhuist naar een ander ressort kan het mogelijk zijn dat hij zijn opgelegde leerstraf daar niet kan uitvoeren omdat deze niet aangeboden wordt. In de toekomst moeten overal dezelfde leerstraffen worden aangeboden.
- *Uniformiteit in terminologie* - er bestaat duidelijkheid over en eenduidigheid in de inhoud van de leerstraffen. Veel vergelijkbare leerstraffen worden nu onder een andere noemer aangeboden, of wanneer de noemer gelijk is, kan de inhoud toch verschillen. In de toekomst moet zowel de naam als de inhoud van de aangeboden leerstraffen in het gehele land gelijk zijn.
- *Bieden van maatwerk - binnen* de standaard leerstraffen kan gestuurd worden op thema's¹⁶, zodat er maatwerk binnen standaardisering ontstaat. De praktijk laat zien dat er voornamelijk individuele sociale vaardigheidstrainingen worden aangeboden omdat hierin het bieden van maatwerk mogelijk is. In de toekomst moet bij meerdere leerstraffen de mogelijkheid tot maatwerk zijn.
- *Rechtsgelijkheid* - er bestaat duidelijkheid en eenduidigheid over het aantal uur dat een leerstraf beslaat en over de vervangingswaarde. Bij een gelijke vervangingswaarde kan het aantal opgelegde uren leerstraf in de praktijk nu variëren van 25 tot 40 uur. Bovendien varieert het feitelijk bestede aantal uren per leerstraf. In de toekomst moet een leerstraf een vast aantal uren beslaan welke een vaste vervangingswaarde hebben.
- *Aandacht voor regionale verschillen* - het ontwikkelen van een landelijk aanbod wordt door de medewerkers positief ontvangen, mits er ruimte blijft bestaan voor regionale initiatieven. De demografische samenstelling verschilt immers per vestiging, evenals de aantallen en het type delicten. Om op basis van deze aspecten ook in de toekomst maatwerk te kunnen leveren, blijven naast een landelijk aanbod regionale initiatieven essentieel. Hoewel het enigszins tegenstrijdig is met standaardisering, zal er derhalve ook in de toekomst ruimte zijn voor regionale initiatieven. Het is daarbij dan wél de bedoeling dat geslaagde regionale initiatieven na een vaste 'proefperiode' landelijk geïmplementeerd worden.

Deze uitgangspunten, die bepalend zijn voor de richting waarin het modelmenu wordt ontwikkeld, worden in de uitwerking van het modelmenu toegelicht.

Noot 16 Het maatwerk ligt dan in de mogelijkheid om verschillende thema's te behandelen. De standaardisatie ligt erin dat de daadwerkelijke inhoud en opzet van de thema's en de modules vastligt. Een en ander wordt in hoofdstuk 6 verder uitgewerkt.

5.2 Keuzes

Bij de ontwikkeling van het modelmenu is, rekening houdend met de hierboven genoemde uitgangspunten, een aantal keuzes gemaakt.

- Om tegemoet te komen aan de wens tot maatwerk, moest bepaald worden in welke mate binnen een standaard leerstraf sprake kan zijn van flexibiliteit. Besloten is dat de opzet en inhoud van de leerstraffen (of modules) in het gehele land gelijk moet zijn – standaard dus. Er zal echter wel vrijheid zijn in de keuze voor de te volgen modules.
- Momenteel staat een 'normale' leerstraf meestal voor 25 tot 40 uur. Bij een aantal leerstraffen zijn daarnaast verkorte versies beschikbaar, die opgelegd kunnen worden voor minder uur. In het nieuwe systeem kan dit niet meer op die wijze. Een leerstraf bestaat dan uit een basistraining die een vast aantal uur beslaat. 'Korter' maken kan dan niet. Langer maken – in aantal uren – kan wel, maar alleen als dit ook een uitbreiding van de te behandelen thema's inhoudt.
- Wat betreft eenheid in het aanbod moet bepaald worden of bij de samenstelling van de groep rekening moet worden gehouden met de zwaarte van de straf – ofwel het aantal uur dat de jongeren opgelegd hebben gekregen. Hierbij is besloten dat het theoretisch gezien het beste is als langer gestrafte jongeren gescheiden worden van korter gestrafte jongeren, maar dat dit in de praktijk vaak niet mogelijk zal zijn. Per thema zal door de programmacommissie moeten worden bepaald of het mogelijk is de verschillende jongeren in één groep te zetten.

Hierbij moet aangetekend worden dat deze keuzes – die aan de basis staan van het modelmenu – tijdens de expertmeeting zijn voorgelegd aan de coördinatoren taakstraffen. Daar bleek dat de coördinatoren in principe achter de eerste twee uitgangspunten staan, maar dat er wel zorg is dat een en ander leidt tot verlies aan flexibiliteit. Wat de laatste keuze betreft: geen van de coördinatoren is voorstander van 'gemengde' groepen. In de definitieve uitwerking van het menu zullen deze punten dus – in samenspraak met de coördinatoren – door de programmacommissie goed overwogen moeten worden.

6 Uitwerking van het modelmenu

In dit hoofdstuk wordt de opzet van het modelmenu verder uitgewerkt. Basis voor deze uitwerking zijn de eerder geformuleerde uitgangspunten:

- uniformiteit in aanbod
- uniformiteit in terminologie
- het bieden van maatwerk
- rechtsgelijkheid
- aandacht voor regionale verschillen.

6.1 Uniformiteit in aanbod en terminologie: naar vaste thema's

Vanaf 1983 is op experimentele basis met de toepassing van alternatieve sancties voor jongeren begonnen. Twee jaar later zijn de taakstraffen, zoals de sancties nu genoemd worden, binnen alle arrondissementen ingevoerd. Vanaf die datum is een diversiteit aan werk- en leerstraffen ontwikkeld. Om deze verscheidenheid aan straffen onder uniforme noemers onder te kunnen brengen in het nieuwe modelmenu, is een onderverdeling gemaakt naar de (op dit moment) meest gehanteerde thema's.

Bij het vaststellen van de thema's is gekeken naar een aantal aspecten:

- De aantallen leerstraffen die momenteel in praktijk worden uitgevoerd (zie bijlage 4). Hieruit blijkt dat sociale vaardigheidstrainingen en de cursus Slachtoffer in Beeld het meest worden opgelegd. Het afgelopen jaar bedroegen deze percentages respectievelijk 61 en 15 procent.
- Het type delict. Een belangrijk kwaliteitscriterium voor leerstraffen is dat er binnen de leerstraf op zijn minst aandacht wordt besteed aan het delictgedrag van de jongere. Beter is het nog als er een direct verband bestaat tussen het gepleegde delict en de opgelegde leerstraf.
- Mogelijke leerdoelen. In de rapportage van de raadsonderzoekers wordt ingegaan op leerdoelen van de jongere. De leerdoelen kunnen namelijk bepalend zijn voor het strafadvies.
- De verschillende doelgroepen en methodieken. De Raad heeft te maken met veel uiteenlopende typen jongeren die verschillen in geslacht, intelligentieniveau, milieu, cultuur en achtergrond. Deze verschillen vergen in sommige gevallen een specifieke methodiek.

Op basis daarvan is besloten tot de volgende onderverdeling in thema's:

Sociale Vaardigheden	SVH
<i>Gericht op het aanleren van (ontbrekende) sociale vaardigheden</i>	
Agressie	AGR
<i>Leren omgaan met de eigen agressieve gevoelens of die van anderen</i>	
Seksualiteit	ST
<i>Leren omgaan met de eigen seksualiteit, met regels en normen etc.</i>	
Spijbelen	SPB
<i>Anti-schoolgevoelens en het aanleren van gedragsalternatieven</i>	
Alcohol, drugs en gokken	ADG
<i>Voorlichting en verbanden tussen delict en gebruik</i>	
Dader-slachtoffer training	DST
<i>Inzicht in gevolgen voor slachtoffers en inzicht in eigen dadergedrag</i>	

Maatwerktraject	MWT
<i>Modules op maat, gelinkt aan de leerdoelen van de jongere</i>	
Delict specifiek programma	DSP
<i>Specifieke delictpreventie: vandalisme, brand, bajesverkenning</i>	
Leer-, werk- en doeprojecten	LWD
<i>Projecten waarin wordt gewerkt en geleerd, survival/outdoor etc.</i>	
Intensief netwerkprogramma	INP
<i>Zeer intensieve en langdurige (>60 uur) straffen waarbij de gehele leefwereld van de jongere betrokken wordt</i>	
Overige	O

In bijlage 2 is het huidige aanbod¹⁷ onderverdeeld naar deze thema's.

Belangrijk verschil met de huidige terminologie ligt hierbij in het thema sociale vaardigheden: formeel zou een sociale vaardigheidstraining moeten bestaan uit het in groepsverband oefenen van vaardigheden. Veel trainingen die nu onder de sociale vaardigheidstrainingen vallen zijn echter individuele trainingen die gericht zijn op het aanleren van specifieke vaardigheden. Hierdoor ontstaat grote verwarring over de inhoud en het doel van de SoVa. Daarom wordt binnen de nieuwe thema's de individuele SoVa gescheiden van de bekende sociale vaardigheidstraining. De individuele sociale vaardigheidstraining wordt in de nieuwe indeling aangemerkt als maatwerktraject.

6.2 Het bieden van maatwerk: naar een (gedeeltelijk) modulair systeem

Het (kunnen) bieden van maatwerk is het derde – en misschien wel belangrijkste – uitgangspunt voor het modelmenu. Het gaat dan om de aansluiting van de leerstraf bij het niveau en de behoefte van de jongeren. Daar tegenover staat echter het kwaliteitscriterium 'programma-integriteit': de kwaliteit van een leerstraf wordt gewaarborgd wanneer het programma uitgevoerd wordt zoals omschreven. Bovendien is geconstateerd dat het aanbod – om de kwaliteit te kunnen garanderen en bewaken – gestandaardiseerd moet worden. Om aan elk van deze (essentiële) kwaliteitscriteria tegemoet te komen, wordt voorgesteld om binnen de *inhoudelijk* onderscheiden thema's te werken met modules.

In dit systeem bestaat een leerstraf uit een verplichte 'basistraining' die bestaat uit een aantal vastomschreven modules. Deze basistraining dient vervolgens uitgebreid te worden met keuzemodules. Het *aantal* keuzemodules dat wordt opgelegd is overigens afhankelijk van het aantal uur dat de jongere opgelegd heeft gekregen. De beperking van het menu ligt dus daar in dat alleen de omschreven modules worden aangeboden, en dat deze modules allen volgens een vaste methodiek gegeven moeten worden (programma-integriteit). Het maatwerk ligt erin dat er keuzevrijheid is in de te behandelen onderwerpen: er kan gekozen worden tussen verschillende modules *in aanvulling* op de basistraining. Op deze manier is er ruimte voor differentiatie binnen de standaard leerstraffen. Daarbij geldt overigens wel dat in eerste instantie gekozen wordt uit een beperkt aantal keuzemodules dat specifiek voor het opgelegde thema is ontwikkeld. Indien de jongere een

Noot 17 DSP heeft gebruik gemaakt van een recente inventarisatielijst van de Raad. Vele vestigingen hebben hun eigen menukaart ter informatie meegegeven. Aangezien niet alle menukaarten even recent bleken, leek het ons niet zinvol om een nieuw en tevens incompleet overzicht samen te stellen.

langere straf krijgt opgelegd, kunnen er echter méér modules worden ingezet die dan ook gekozen kunnen worden uit alle beschikbare modules.

Een voorbeeld: een jongere krijgt het thema 'sociale vaardigheden' opgelegd en volgt de basistraining voor dit onderwerp. In aanvulling hierop volgt hij twee modules die ondergebracht zijn bij sociale vaardigheden. In verband met het aantal uur dat de jongere opgelegd heeft gekregen, moet hij of zij echter nog twee extra modules volgen. De coördinator en trainer zijn daarbij van mening dat deze jongere (ook) op het gebied van bijvoorbeeld seksualiteit of agressie nog wat kan leren. Er kan dan gekozen worden voor aanvullende keuzemodules uit het thema seksualiteit en/of agressie.

Een aparte status hierin heeft de maatwerktraining: hierbij gaat het om een op de jongere afgestemde individuele training, die volledig bestaat uit keuzemodules. De inhoud van de maatwerktraining is dus niet themagebonden en is volledig afhankelijk van het aantal uur dat de jongere opgelegd heeft gekregen en van de leerdoelen van de betreffende jongere.

6.3 Rechtsgelijkheid: naar een optimale strafduur

Het vierde uitgangspunt heeft betrekking op de rechtsgelijkheid. Het gaat dan met name om gelijkheid in het aantal uur dat de leerstraffen beslaan, om een gelijke omrekenfactor naar het aantal uur waarvoor de leerstraf staat en om een uniforme vervangingswaarde. Daarom is het belangrijk dat de programmacommissie aandacht besteedt aan een optimale verdeling van de modules. Vastgesteld moet worden hoeveel uur de (standaard)basistrainingen beslaan én hoeveel keuzemodules aan een basistraining kunnen worden toegevoegd. Daarnaast moet worden vastgesteld wat de optimale lengte van een keuzemodule is. Bovendien moet de vervangingswaarde per leerstraf eenduidig worden vastgesteld. De verhouding tussen de lengte van de basistraining en de keuzemodules dient tevens bepaald te worden. Daarbij is het niet alleen belangrijk dat het aantal uur dat een leerstraf beslaat wordt gelijkgetrokken, maar is het ook belangrijk dat de verhouding tussen het opgelegde aantal uren en het aantal uur dat de leerstraf daadwerkelijk beslaat, realistisch is. Een verhouding van één op één (dus 40 uur is ook daadwerkelijk 40 uur) verdient daarbij in onze ogen de voorkeur. Daar kleven echter nog wel wat praktische bezwaren aan, zoals bijvoorbeeld dat het aantal maanden dat een leerstraf dan in beslag neemt onevenredig groot wordt. Het is dan ook aan de Raad zelf om deze verhouding uiteindelijk vast te stellen.

Tenslotte is de benaming van de verschillende leerstraffen - in verband met de beeldvorming rond leerstraffen - een belangrijk punt om rekening mee te houden. Het hanteren van termen als mini, kort of licht voor een leerstraf is niet wenselijk. In het systeem dat wij voorstellen bestaat een leerstraf simpelweg uit de (standaard) basistraining voor dat thema, aangevuld met een nader te bepalen aantal keuzemodules - afhankelijk van het aantal uur dat de jongere is opgelegd.

Een voorbeeld:

Een basistraining omvat 6 bijeenkomsten van 2 uur. Elk van de keuzemodules omvat nog eens 2 uur. Als een jongere 20 uur leerstraf krijgt opgelegd moet hij of zij dus de basistraining volgen (12 uur) en 2 keuzemodules (4 uur). In totaal wordt dan 16 uur training gevolgd, waarbij ervan wordt uitgegaan dat de overige 4 uur aan huiswerk worden besteed.

Als een jongere 40 uur krijgt opgelegd zal hij of zij de basistraining moeten volgens, plus twee keuzemodules, plus acht extra keuzemodules. Daarmee komt hij of zij op 32 uur daadwerkelijke training. Ook hier wordt er weer van uitgegaan dat 20% van de totaal opgelegde tijd aan huiswerk wordt besteed.

Uiteraard blijft er wel ruimte om een leerstraf op te leggen die lichter is dan het hier gehanteerde minimum van 20 uur. Deze leerstraffen zullen in deze opzet echter altijd 'maatwerktrainingen' zijn, waarbij al naar gelang de leerdoelen van de jongere en van het aantal uur dat is opgelegd een keuze wordt gemaakt voor één of meerdere modules.

6.4 Uniformiteit in het aanbod: naar een volledige en landelijke dekking

De meeste coördinatoren taakstraffen zijn tevreden over de kwaliteit en het huidige aanbod van leerstraffen. Zodra zij signaleren dat er binnen het aanbod een onderwerp mist, of dat een bestaande leerstraf voor een specifieke doelgroep ontbreekt, bestaat de mogelijkheid om een specifiek aanbod te ontwikkelen. Echter niet op alle vestigingen worden leerstraffen aangeboden op de door ons vastgestelde thema's.

Op basis van de gesprekken met de coördinatoren en het schriftelijke materiaal kunnen een aantal thema's en doelgroepen worden onderscheiden, waarvoor niet overal aanbod voorhanden is. In onderstaand overzicht worden de doelgroepen en onderwerpen waarvoor volgens de coördinatoren in het algemeen lacunes zijn, weergegeven.

Doelgroep

- zwakbegaafde jongeren
- jongeren die cognitief wel meekomen, maar sociaal sterk achterlopen
- jongeren met een ontwikkelingsstoornis als PDDNOS of ADHD
- jongere met psychische/psychiatrische problemen
- AMA's (voornamelijk in noorden/oosten van het land)
- jongeren die vaker met justitie in aanraking zijn gekomen

Onderwerp

- leerstraffen waar ouders meer bij betrokken kunnen worden
- slachtoffer in beeld voor zwaardere delicten
- training agressie beheersing voor individuen
- racisme
- anti vandalisme
- gokken en alcohol
- vuurwerk

Het modelmenu, zoals bovenstaand beschreven, biedt de mogelijkheid om het gemis van deze en andere onderwerpen te ondervangen. Elke vestiging kan straks tenslotte op elk thema de betreffende leerstraf aanbieden. Ook worden er onderwerpen genoemd die wanneer er wordt gewerkt met een modulair systeem, ingepast kunnen worden. Een thema als racisme kan bijvoorbeeld bij de basistraining agressie als keuzemodule aangeboden worden.

Aanvullend kan echter geconcludeerd worden dat er voor zwakbegaafde jongeren een beperkt aanbod is, evenals voor jongeren die vallen onder de contra-indicaties die voor de diverse leerstraffen gesteld worden.

De programmacommissie zal zich hierbij over de vraag moeten buigen of het zinvol is om leerstraffen voor deze groepen te ontwikkelen. Indien daaruit komt dat het zinvol wordt geacht, dan kan het nuttig zijn om de samenwerking met de hulpverlening te zoeken. Voor jongeren met PDDNOS of ADHD, psychische of psychiatrische problemen zijn in de hulpverlening immers vele goede programma's ontwikkeld.

Een andere doelgroep waar volgens de coördinatoren taakstraffen meer aandacht aan kan worden besteed zijn de AMA's¹⁸. Deze doelgroep komt vaak niet in aanmerking voor een leerstraf vanwege de slechte beheersing van de Nederlandse taal. Dit is een reden om hen een werkstaf op te leggen. Door deze jongeren die normaal gesproken niet mogen werken, wordt zo'n werkstraf echter niet als straf ervaren maar als een welkome en nuttige dagbesteding. Deze jongeren zouden wellicht meer gebaat zijn bij een individueel maatwerktraject waarin aandacht besteed wordt aan het aanleren van specifieke vaardigheden om zich in de Nederlandse samenleving staande te houden.

Noot 18 AMA: Alleenstaande Minderjarige Asielzoekers

7 Vormgeving

7.1 Zoekcriteria

Op basis van de bevindingen in voorgaande hoofdstuk kan geconstateerd worden dat het zoeken naar een passende leerstraf voor een jongere zich dient te concentreren op de matching tussen de individuele leerdoelen van de jongere en de doelen van de leerstraf. Automatisch worden dan aspecten als leeftijd, type delict en persoonlijkheid meegewogen. De centrale vraag die gesteld moet worden is: wat heeft een jongere nodig, zodat hij of zij in de toekomst niet dezelfde fout zal maken?

Bij het opleggen van een leerstraf dient bovendien rekening te worden gehouden met de wijze waarop het delict is gepleegd. Er bestaat bijvoorbeeld een groot verschil tussen jongeren die individueel een delict plegen of in groepsverband. Dit aspect speelt vooral mee in de overweging om een leerstraf op te leggen die al dan niet groepsgewijs wordt aangeboden.

Om een handzaam en efficiënt modelmenu te kunnen ontwikkelen, of in ieder geval de richtlijnen daarvoor aan te geven, is in de gesprekken ingegaan op belangrijke zoekcriteria. Deze criteria dienen aan te sluiten bij de wijze waarop leerstraffen worden geadviseerd en opgelegd.

De gebruikers van de menukaart zijn zowel raadsonderzoekers, coördinatoren taakstraffen, als ook officieren van justitie en kinderrechters. Bij het vaststellen van de zoekcriteria dient met allen rekening te worden gehouden. Een criterium als het aantal uur is voor een rechter en officier van groot belang, terwijl een raadsonderzoeker in eerste instantie meer belang zal hechten aan de kenmerken doelgroep, doel en methodiek.

Onderstaand is een voorbeeldformat voor de inhoud van de menukaart weergegeven. Hierin zijn alle zoekcriteria opgenomen die in eerste instantie voor de gebruikers belangrijk zijn. Daarbij moet wel aangetekend worden dat deze lijst niet uitputtend is. Criteria als het type delict en de ernst van het delict zijn bijvoorbeeld ook bepalend voor de keuze van een leerstraf, maar zijn toch niet in dit format opgenomen. Als het doel en de doelgroep van de leerstraf maar duidelijk omschreven zijn, is immers ook duidelijk of de leerstraf past bij het type en de ernst van het delict. De inhoud van dit format is een extractie uit het format zoals die is opgesteld in verband met het kwaliteitszorgsysteem. Daarmee wordt voorzien in een systematische koppeling tussen de formats voor het kwaliteitszorgsysteem en de formats voor het modelmenu.

Format beschrijving leerstraffen in modelmenu

- Titel Leerstraf
- Samenvatting inhoud
- Landelijke en regionale aanbieders van de straf
- Doel/doelstelling
- Subdoelen
- Doelgroep
- Contra-indicaties
- Inhoud basistraining
- Inhoud keuzemodules
- Duur basistraining
- Aantal uren basistraining (met vervangingswaarde)
- Duur keuzemodules
- Aantal uren keuzemodules (met vervangingswaarde)
- Aantal deelnemers
- Methodiek
- Werkwijze
- Kosten

7.2 Vormgeving

Het is belangrijk dat het menu leerstraffen een handzaam document wordt. Velen respondenten geven aan te kiezen voor de mogelijkheid om dit uiteindelijk zowel op papier als op CD-ROM te ontwikkelen. Daarnaast wordt het KIS systeem van de Raad zelf genoemd om de definitieve menukaart in op te nemen. Uiteindelijk zijn er vele manieren waarop het menu kan worden vormgegeven. Het voorstel is om er in eerste instantie een handzaam boekje van te maken.

Daarbij is ervoor gekozen om het menu weer te geven in twee delen. In het eerste deel worden de landelijke leerstraffen opgenomen per thema. Het tweede deel bestaat uit de regiogebonden (pilot)leerstraffen: deze leerstraffen worden onderverdeeld naar dezelfde thema's.

De voorkant van het menu bestaat dan uit een overzicht van de tien landelijke thema's die elk in een andere kleur uitgebeeld zullen worden. Deze kleurenverdeling correspondeert vervolgens met een eerste rij tabbladen aan de zijkant. De regiogebonden leerstraffen corresponderen met de tweede rij tabbladen. Binnen bijvoorbeeld het thema spijbelen ontstaat een overzichtelijk beeld van het landelijk aanbod, maar ook wat er regionaal op dit thema in ontwikkeling is.

Zoals eerder aangegeven zullen de aanbieders van de leerstraffen verplicht worden gesteld om reeds voor de programmacommissie een 'kwaliteits-format' in te vullen. Deze uitgebreide omschrijving van de leerstraf en de modules – waarvan de inhoud van het menu dus een extractie is – kan tevens dienen als achtergrond informatie voor belangstellenden.

Lay-out van het modelmenu:

Sociale Vaardigheden SVH	Agressie AGR	Seksualiteit ST	SVH	svh
			AGR	agr
			ST	st
Spijbelen SPB	Alcohol, Drugs en Gokken ADG	Dader en Slachtoffer training DST	SPB	spb
			ADG	adg
			DST	dst
Delict Specifiek Programma DSP	Leer-werk-doe- projecten LWD	Maatwerktraject MWT	DSP	dsp
			LWD	lwd
			MWT	mwt
Intensief Netwerk Programma INP	Overige	Nieuw	INP	inp
			OV	ov

Waarbij hoofdletters landelijk aanbod is, en kleine letters regionaal aanbod.

8 Ontwikkelen van het modelmenu in de praktijk

In de vorige hoofdstukken is de (theoretische) opzet van het modelmenu uiteengezet. Dit hoofdstuk gaat in op het ontwikkelen van het menu in de praktijk. Het ontwikkeltraject wordt uiteengezet aan de hand van de thema's, modules, vernieuwing en de aandachtspunten.

8.1 Vaststellen van de leerstraffen per thema

Om te komen tot een standaardaanbod zullen de verschillende leerstraffen die momenteel per thema worden aangeboden, beoordeeld moeten worden. Gestreefd wordt om het huidige aantal van 66 te minimaliseren. Per thema ontstaat dan een afgebakend aantal leerstraffen. De programmacommissie kent een belangrijke taak in het concreet vaststellen van de leerstraffen per thema. In het door ons voorgestelde systeem zou er binnen het menu per thema een basistraining en een aantal keuzemodules moeten worden aangeboden.

Daarbij moet aangetekend worden dat er niet bij alle leerstraffen een uitgebreid aanbod aan keuzemodules is. Dit geldt met name voor het thema leer-werk-doe- projecten. Het gaat hier om projecten waarin gecombineerd wordt gewerkt en geleerd. Vaak zijn het zeer specifieke projecten waarbij bijvoorbeeld een schip wordt opgeknapt, waardoor de jongeren praktische en sociale vaardigheden aanleren. Dit is op dit moment niet in (keuze)modules te omschrijven.

Daarnaast kent het maatwerktraject in ons model een keuzevrijheid in de aard en het aantal van de te volgen modules. In bepaalde gevallen zal het zinvol zijn om de mogelijkheid te hebben ook voor een vrij licht delict een leerstraf op te kunnen leggen. In dit model biedt alleen het maatwerktraject de mogelijkheid om een korte leerstraf uit te voeren. Als kwaliteitscriterium is gesteld dat om te kunnen spreken van effect van een leerstraf, deze aan een bepaald aantal modules dient te voldoen. Het maatwerktraject onderscheidt zich echter van de andere leerstraffen doordat de leerdoelen van het individu centraal staan. Blijkt er bij de jongere sprake te zijn van een onderliggende problematiek dan kan het maatwerktraject er bijvoorbeeld op gericht zijn de jongere in het vrijwillige hulpverleningscircuit onder te brengen.

Tenslotte neemt ook het intensieve netwerkprogramma een bijzondere plaats in binnen de onderscheiden thema's. Leerstraffen binnen dit thema besteden intensief aandacht aan meerdere leefgebieden van de jongere. De basis van deze leerstraffen vormt minimaal 60 uur. Van deze straf bestaat dan ook geen sec basistraining, maar alleen een 'lange' versie.

8.2 Vaststellen van de modules per leerstraf

Zodra de thema's binnen het menu zijn vastgesteld, dient bekeken te worden welke modules worden aangeboden. Door te werken met het modulaire systeem kan aan een grote verscheidenheid van (regionale) wensen tegemoet worden gekomen. Aangegeven is bijvoorbeeld dat een onderwerp als racisme gemist wordt binnen de leerstraffen. De vraag is nu of het nodig is om hier een volledige nieuwe leerstraf rond te ontwikkelen of dat ervoor gekozen kan worden om een module racisme te ontwikkelen die vervolgens bij de leerstraf agressie ondergebracht wordt. Daarbij moet overigens grote aandacht worden besteed aan de methodieken: het is immers geen lego. Dat betekent concreet dat elke module de vorm moet hebben van een afgeronde, methodisch verantwoorde training.

Het vaststellen van de concrete modules per leerstraf is een taak voor de programmacommissie. Daarbij kan gebruik worden gemaakt van het bestaande aanbod. Op dit moment zijn er immers op ieder thema leerstraffen voorhanden die kwalitatief goed zijn. Uit die leerstraffen kan worden geput voor het vaststellen van de basistrainingen en keuzemodules. In bijlage 3 wordt daarvoor een voorzet gegeven op basis van het beschikbare schriftelijke materiaal. Voor de eerder genoemde lacunes zal een nieuw aanbod moeten worden ontwikkeld – in de vorm van nieuwe basistrainingen of in de vorm van nieuwe keuzemodules.

Zoals eerder is aangegeven heeft de programmacommissie daarnaast als taak zich te buigen over het aantal modules per leerstraf, waarbij gekeken moet worden naar de verhouding tussen de basistraining en de keuzemodules. Hierbij dient ook in overweging genomen te worden wat het minimum en maximum aan modules zal zijn.

8.2.1 Praktische knelpunten van een modulair systeem

Op individueel niveau zal de keuze voor de te volgen modules in overleg door de trainer, de coördinator taakstraffen en de jongere gemaakt worden. Uitgangspunt voor de keuze zijn dan de specifieke leerdoelen van de jongere. Bij groepstrainingen kan op basis van de samenstelling van de groep gestreefd worden naar een optimale keuze van de modules. Overkoepelende leerdoelen of dat wat in de groep leeft kan bepalend zijn voor de vaststelling van de te volgen keuzemodules.

Jongeren die een langere straf opgelegd krijgen komen in aanmerking voor een leerstraf met méér keuzemodules. Het sturingselement gaat ook dan op. Hierbij moeten wél een aantal (principiële) keuzes worden gemaakt door de programmacommissie en de coördinatoren taakstraffen. Deze keuzes zijn:

- Kunnen jongeren die een langdurige straf opgelegd hebben gekregen in eerste instantie gemengd worden met jongeren die alleen een kortere straf opgelegd hebben gekregen? Ofwel: kunnen basistrainingen gemengd zijn of moet dit gescheiden worden?
- Moeten keuzemodules binnen het thema van de leerstraf vallen, of kan in de keuzemodules (ook) op andere onderwerpen worden ingegaan – bijvoorbeeld toegespitst op de individuele leerdoelen van de jongere?
- Kan een leerstraf bestaan uit een basistraining en keuzemodules in groepsverband, met aansluitend een individueel traject? Ofwel: is het acceptabel dat de jongere meer dan één trainer heeft binnen de leerstraf?

De programmacommissie zal deze vragen nader moeten bestuderen en de keuzes die gemaakt worden, moeten meenemen in de besluitvorming rond de definitieve inrichting van het modelmenu. Omdat de keuzes die in dit kader gemaakt moeten worden in onze ogen aan de basis liggen van de uiteindelijke opzet van het modelmenu, zijn ze overigens ook (kort) in de expertmeeting ingebracht. Daar bleek dat de coördinatoren van mening zijn dat de basistrainingen niet 'gemengd' moeten zijn én er bleek dat geen van de coördinatoren van mening is dat groepstrainingen de voorkeur verdienen.

8.3 Vernieuwing en ontwikkeling van het aanbod

Om de kwaliteit van het aanbod te bewaken, dient de uiteindelijke menukaart regelmatig opnieuw te worden bekeken en eventueel aangepast. Middels een (half)jaarlijks overleg tussen de (in te stellen) ressortelijke commissies van coördinatoren taakstraffen zou hier vorm aan kunnen worden gegeven. In dit orgaan zou ruimte moeten zijn om het huidige aanbod te bespreken, nieuwe ideeën te ontwikkelen en initiatieven te nemen. Door vooroverleg van de ressortvertegenwoordigers met hun eigen achterban vanuit de vestigingen kunnen de raadsonderzoekers en coördinatoren vanuit de praktijk een signalerende functie hebben. Nieuwe initiatieven kunnen besproken worden en tevens kunnen via deze weg ideeën voor pilots bij de programmacommissie ingediend worden. De programmacommissie buigt zich vervolgens over het ingediende projectplan en bepaalt of een pilot kan starten. Bovendien kan in het modulaire systeem ook gekozen worden voor het ontwikkelen van een extra module binnen een bestaande leertraf.

8.4 Aandachtspunten in de ontwikkeling

Wanneer de ontwikkeling van het modelmenu in gang gezet wordt, moet rekening gehouden worden met een aantal factoren. De belangrijkste daarvan is tijd. Het ontwikkelen van het hier voorgestelde menu zal veel tijd kosten. De programmacommissie krijgt een zware taak en dient daarbij adequaat ondersteund te worden. Het zal waarschijnlijk zeker een jaar duren voordat een en ander operationeel is. In onze ogen is het opzetten van een geheel nieuw menu echter wel essentieel voor de kwaliteit van leerstraffen voor minderjarigen.

Daarnaast leidt het ontwikkelen van een landelijk aanbod in leerstraffen onder andere tot een sterke afname in de variatie aan soorten leerstraffen. Dit zal grote gevolgen hebben voor de vele aanbieders van de huidige leerstraffen. De programmacommissie vervult in deze een belangrijke taak. Per thema zal gekeken moeten worden naar de verschillende leerstraffen en de verschillende aanbieders en uitvoeringsinstanties. Getracht zal moeten worden om tot een evenwichtig aanbod te komen. Mocht deze afstemming problemen opleveren, dan bestaat de mogelijkheid om een specifieke instelling in te huren om voor het betreffende thema de uiteindelijke leertraf te ontwikkelen.

En tenslotte betekent een landelijk aanbod, met daarbij ruimte voor regionale initiatieven, concreet dat elke vestiging dit gehele aanbod moet kunnen aanbieden. Voor sommige vestigingen zal dit echter moeilijk te realiseren zijn.

Vanwege de beperkte instroom waarmee sommige vestigingen te maken hebben, kan het lastig en kostbaar zijn om een training voor slechts één of twee jongeren te organiseren. Bekend is bijvoorbeeld dat een kwartaalcursus of Cashba buiten de Randstad weinig wordt uitgevoerd.

Om goede afspraken te kunnen maken met uitvoeringsinstanties wordt vaak verlangd dat de Raad een schatting maakt van het mogelijke aanbod voor die specifieke leerstraf. Het is natuurlijk niet mogelijk dat de Raad daar garanties voor kan geven. Om toch tot een landelijk aanbod te komen, dient de situatie van vestigingen die kampen met deze problematiek goed in kaart gebracht te worden. Mocht blijken dat er geen andere mogelijkheden zijn, dan zal gedacht moeten worden aan extra financiële ondersteuning, zodat die leerstraffen, mocht de situatie zich voordoen, ook voor een zeer kleine groep aangeboden kunnen worden.

9 Meten van kwaliteit - de mogelijkheden

Nadat het landelijk aanbod aan leerstraffen en de nieuwe procedures rondom leerstraffen zijn vastgesteld en geïmplementeerd, zal de rol van de programmacommissie veranderen. In plaats van herstructureren en initiëren teneinde tot de vaststelling van kwaliteit te komen, zal de taak van de commissie meer bij het bewaken, continueren en toetsen van de vastgestelde kwaliteit komen te liggen – het daadwerkelijke kwaliteitszorgsysteem. Hiertoe dienen de leerstraffen binnen het landelijk aanbod regelmatig evaluaties en effectmetingen te overleggen. Op basis van zowel de effectmetingen en evaluaties van de afzonderlijke leerstraffen, als van de resultaten van de bijeenkomsten van de arrondissementale overleggen taakstraffen en de ressortelijke commissies van coördinatoren taakstraffen zal de landelijke programmacommissie – in overleg met de aanbieder - programma's zonodig bijsturen of vervangen.

9.1 Evaluatie op inhoud en proces

In hoofdstuk 2 wordt uitgebreid ingegaan op de kenmerken van leerstraffen die – volgens de literatuur en volgens medewerkers uit de praktijk - van invloed zijn op de kwaliteit van een leerstraf. Op basis daarvan is het kwaliteitskader voor leerstraffen ontwikkeld. In het kwaliteitskader zijn alle eisen opgenomen waaraan de leerstraf moet voldoen om als kwalitatief goed bestempeld te worden. Met dit kwaliteitskader wordt zo *vooraf* zorggedragen voor de kwaliteit van leerstraffen voor minderjarigen in Nederland.

In dat licht bezien dienen de verplichte driejaarlijkse evaluaties van de aangeboden leerstraffen zich met name te richten op de kwaliteit van de uitvoering van de leerstraffen. De vraag is immers minder aan de orde of de leerstraf in opzet kwalitatief goed is – dat weten we al – maar veeleer of de leerstraf in de praktijk ook goed *uitvoerbaar is* en of de opzet op een goede wijze *wordt uitgevoerd*. Daarvoor kunnen twee basisinstrumenten worden ingezet: (zelf)evaluatie en (interne) audits .

Zelfevaluatie

Uitgangspunt van de zelfevaluaties dient het signaleren van concrete knelpunten in de inhoud, opzet en het uitvoeringsproces van de betreffende leerstraf te zijn. Daarvoor kan in ieder geval informatie geput worden uit de ervaringen van de aanbieders zelf (de trainers), uit de ervaringen van de jongeren, uit de ervaringen van de coördinatoren taakstraffen en uit de kerncijfers van de leerstraf. De ervaringen en meningen van de drie genoemde groepen dienen op een systematische wijze verzameld en geanalyseerd te worden. De trainers en de coördinatoren taakstraffen dienen hiertoe jaarlijks een evaluatieformat¹⁹ in te vullen, waarin met name wordt ingegaan op de randvoorwaarden en op eventuele (praktische) knelpunten in het proces en/of de uitvoering van de straf.

Noot 19 Een eerste opzet voor deze formats is in bijlage 9 bijgevoegd.

Bovendien moet daarin aangegeven worden hoeveel jongeren de leerstraf opgelegd hebben gekregen en hoeveel jongeren de leerstraf – vanuit juridisch oogpunt – succesvol hebben afgesloten. Elke jongere vult daarnaast ook na afloop van de leerstraf individueel een vragenlijst in. Daarin wordt met name ingegaan op de inhoud van de straf en op de aanpak van de trainer: wat vond de jongere ervan en op welke punten kan het beter volgens hem of haar²⁰ ?

Eén maal per jaar wordt alle relevante informatie bekeken en besproken op ressortniveau. Vervolgens wordt de informatie doorgestuurd naar een daartoe vrijgemaakte (of aangestelde) medewerker van het hoofdkantoor van de Raad. Deze bekijkt de (ressorts)informatie per leerstraf en schrijft op basis daarvan een algemene conclusie over de uitvoering en voortgang van de betreffende leerstraf. Gesignaleerde praktische knelpunten worden vervolgens neergelegd bij de daarvoor verantwoordelijke instantie en/of persoon. Knelpunten die te wijten zijn aan de inhoud of opzet van de leerstraf worden voorgelegd aan de Landelijke programmacommissie die – in samenwerking met de ontwikkelaar van de leerstraf – op basis daarvan de inhoud en/of opzet van de leerstraffen kan bijstellen en/of aanpassen.

Audits

Eén kwaliteitseis die duidelijk naar voren is gekomen in de eerdere hoofdstukken van dit document, maar die niet of nauwelijks direct verwerkt kon worden in het kwaliteitskader, is de programma--integriteit. Programma-integriteit wil zeggen dat een programma precies zo wordt uitgevoerd als het bedoeld is in methodiek en opzet. Omdat het in feite een uitvoeringseis is, is de rol van de aanbieder van de leerstraf hierin heel groot.

Om de programma--integriteit te toetsen zou dan ook idealiter bij elk type leerstraf van elke aanbieder een vertegenwoordiger van de landelijke programmacommissie regelmatig moeten meelopen in de praktijk. Omdat dit een enorme tijdsinvestering zou vragen die praktisch moeilijk te realiseren zal zijn, stellen wij voor regelmatig (onaangekondigde) audits te organiseren. Daarbij bezoekt een vertegenwoordiger van de landelijke programmacommissie verschillende willekeurige aanbieders en trainingen²¹. Gebruikelijk is dat van dit soort audits wordt aangekondigd in welke week ze plaatsvinden, maar niet precies wanneer. Voor deze specifieke audits zal door de Raad zelf een protocol moeten worden ontwikkeld. Tijdens de bezoeken wordt alle beschikbare informatie bekeken: draaiboeken, (dag)rapporten, verslagen, evaluaties etc. Ook wordt bekeken of de uitvoering van een en ander gelijk loopt met het kwaliteitsformat zoals dat in eerste instantie door de aanbieder is ingevuld. Van deze bezoeken worden verslagen gemaakt, die worden bijgevoegd bij de zelfevaluaties van de betreffende leerstraf en van de betreffende aanbieder. Indien er (grote) discrepanties blijken te zijn tussen de opzet en de uitvoering van een leerstraf, zal vervolgens bekeken worden of dit ligt bij deze ene specifieke aanbieder. Indien dit het geval is, wordt de aanbieder hier vanuit het hoofdkantoor van de Raad op aangesproken. In het uiterste geval kan de Raad beslissen om naar aanleiding hiervan het contract met de aanbieder voor wat betreft deze leerstraf te verbreken.

Noot 20 Een voorbeeld van zo'n vragenlijst is opgenomen in bijlage 10.

Noot 21 Daarbij geldt dat - hoewel de keuze van de te bezoeken aanbieders en trainingen in principe willekeurig is - de resultaten van de zelfevaluaties, en dan met name de verzamelde kerncijfers, reden kunnen zijn om een specifieke aanbieder of leerstraf te bezoeken.

Blijkt nu echter dat bij meerdere aanbieders op dezelfde punten wordt afgeweken van de oorspronkelijke opzet van de leerstraf, dan zal teruggegrepen worden op de zelfevaluaties om te bekijken of dit te wijten valt aan een specifiek knelpunt in de opzet van de leerstraf.

9.2 Resultaten en effecten

Al in het begin van dit document is geconstateerd dat het begrip kwaliteit onlosmakelijk is verbonden met het begrip effectiviteit. Daarom is bekeken welke kenmerken van leerstraffen en/of aspecten in de procedure rondom leerstraffen (mogelijk) van invloed zijn op de effectiviteit van de leerstraf. Deze kenmerken en aspecten zijn vervolgens opgenomen in het kwaliteitskader. Met dit kwaliteitskader en de daaraan gekoppelde bovenbeschreven zelfevaluaties en audits wordt zoveel mogelijk gegarandeerd dat de leerstraffen die in Nederland aan minderjarigen worden aangeboden, voldoen aan de kenmerken die – volgens de literatuur en de respondenten – een indicatie zijn voor effectiviteit en daarmee voor kwaliteit.

De stap waarmee de cirkel van het kwaliteitszorgsysteem dan rond wordt gemaakt, is het daadwerkelijk *meten van de effectiviteit* van de afzonderlijke leerstraffen. Effectiviteit wordt daarbij dan gedefinieerd als: 'het behalen van de vastgestelde doelen'. Daarbij kunnen in het kader van leerstraffen twee hoofddoelen worden onderscheiden: het voorkomen van recidive en het bereiken van een leereffect.

Voorkomen van recidive

Belangrijk doel van elke straf voor minderjarigen – en dus ook van een leerstraf – is het voorkomen van herhaling. Daarvan uitgaand wordt de effectiviteit van een leerstraf dan ook primair afgemeten aan het percentage jongeren dat *niet* recidiveert na het afronden van de leerstraf.

Een eerste indicatie hiervoor kan door de Raad zelf relatief simpel worden verkregen uit het KIS systeem. Het moet immers mogelijk zijn om het systeem zo in te richten dat met één druk op de knop een overzicht wordt verkregen van het aantal jongeren dat in een bepaald jaar een leerstraf opgelegd heeft gekregen en dat binnen een vastgestelde termijn – van bijvoorbeeld twee jaar – meer dan één maal gemeld is in verband met een proces verbaal of een in verzekeringstelling. Groot nadeel is echter dat deze gegevens niet méér zijn dan een eerste indicatie: jongeren die de grens van 18 jaar passeren vallen immers uit het systeem én het is niet gezegd dat jongeren die niet vaker in het systeem voorkomen ook daadwerkelijk niet hebben gerecidiveerd. Bovendien wordt hiermee slechts een indicatie van de effectiviteit van leerstraffen in het algemeen verkregen: er is dan nog niets bekend over de effectiviteit van de verschillende typen leerstraf afzonderlijk. Uiteraard kan hier ook een zeer globale indicatie van worden verkregen door de gegevens uit KIS uit te splitsen naar het soort leerstraf. Deze gegevens zijn dan echter zo vaag dat er geen betrouwbare conclusies uit getrokken kunnen worden. Jongeren die een (relatief) ernstig delict hebben gepleegd dat bestraft wordt met een intensieve en langdurige leerstraf van 240 uur kunnen immers niet vergeleken worden met bijvoorbeeld first-offenders die een leerstraf van 20 uur opgelegd hebben gekregen. De kans op recidive is namelijk bij de eerste groep veel groter dan bij de tweede groep, en er kan derhalve op basis van recidivegegevens niet geconcludeerd worden dat de korte leerstraf effectiever zou zijn dan de langdurige leerstraf als daar een lager percentage recidiverende jongeren wordt gevonden.

Een ander belangrijk bezwaar dat aangevoerd kan worden tegen het sec meten van het percentage recidivisten als indicator voor effectiviteit, is dat daarmee niet aangetoond wordt dat het *niet* recidiveren een rechtstreeks gevolg is van de leerstraf. Dit rechtstreekse verband kan overigens op geen enkele manier volledig betrouwbaar worden aangetoond. Om toch een enigszins betrouwbaar beeld te kunnen verkrijgen van de rechtstreekse effectiviteit van leerstraffen zou er gewerkt moeten worden met controlegroepen. De recidivepercentages van groepen jongeren die vergelijkbare delicten hebben gepleegd en die een vergelijkbare achtergrond hebben, maar die verschillende typen straffen (of zelfs geen straf) opgelegd hebben gekregen, zouden dan vergeleken moeten worden. Dit is echter praktisch zeer moeilijk uitvoerbaar, en reikt in onze ogen dan ook te ver voor de Raad alleen. Een dergelijke grootschalige en complexe meting zal alleen plaats kunnen vinden in samenwerking met de andere justitiële partners en is derhalve een verantwoordelijkheid van het Ministerie van Justitie.

Leereffecten

De concrete doelen van een leerstraf vallen uiteen in algemene doelen en individuele doelen. De algemene doelen zijn dan de doelen die gesteld worden in de kwaliteitsformat van de diverse leerstraffen – wat is het concrete effect dat men wil bereiken? De individuele doelen zijn dan de leerdoelen van de specifieke jongere – wat moet deze jongere aan het eind van de leerstraf geleerd hebben?

Een eerste – belangrijke – stap naar het *kunnen* meten van deze effecten wordt al gezet met het invoeren van de kwaliteitsformats: hierin moet immers heel concreet aangegeven worden welke doelen gesteld worden en hoe deze te meten zijn. Met behulp van de gestandaardiseerde eind-rapportages van de trainers kan vervolgens een beeld worden verkregen van het percentage jongeren bij wie de leerstraf succesvol is verlopen, gemeten naar zowel de gestelde algemene doelen als de individuele leerdoelen.²² Ofwel: welk percentage van de jongeren heeft daadwerkelijk iets opgestoken van de leerstraf naar de mening van de trainer?

Daarnaast kan aan de jongeren zelf gevraagd worden wat zij hebben geleerd van de leerstraf. In het eindgesprek tussen coördinator en jongere wordt hier al op ingegaan: de verslagen van deze eindgesprekken kunnen derhalve dienen als bron van informatie met betrekking tot deze vorm van effectiviteit. Bovendien kan overwogen worden om een systeem op te zetten waarmee de leereffecten op wat langere termijn worden gemeten: daartoe zou na een vastgestelde periode van bijvoorbeeld een jaar weer contact opgenomen moeten worden met de jongeren met de vraag wat zij op dat moment nog voor effecten ondervinden van de straf. Daarbij kan de oorspronkelijke BARO rapportage als nulmeting dienen, waarna in het vervolgesprek naar de toen benoemde leerdoelen van de jongere wordt gevraagd. Daarbij zijn overigens wel een aantal knelpunten te verwachten, waarvan de belangrijkste de medewerking van de jongeren is. Dit kan (deels) opgelost worden door ten eerste al bij het eindgesprek aan te kondigen dat er eventueel later nog eens contact wordt opgenomen en ten tweede door er een vergoeding tegenover te zetten in de vorm van een tegoedbon of iets dergelijks.

Noot 22 Dit is dus niet het aantal jongeren bij wie de leerstraf formeel gezien succesvol is: dat is namelijk al het geval als de jongere aanwezig is geweest en een zekere mate van inzet heeft getoond. Het gaat uitdrukkelijk om het aantal jongeren van wie de indruk bestaat dat zij ook daadwerkelijk hebben geleerd wat zij moesten leren.

10 Kostennormering

In de voorgaande hoofdstukken is ingegaan op de inhoudelijke kwaliteitszorg aangaande leerstraffen voor minderjarigen. Een ander onderdeel van kwaliteitszorg, namelijk kostenbeheersing en een efficiënte budgettoedeling, is daarin echter niet aan de orde gekomen. In de volgende twee hoofdstukken wordt daar dieper op ingegaan. De hoofdstukken zijn tot stand gekomen op basis van een aantal gesprekken die zijn gevoerd met betrokkenen op het hoofdkantoor van de Raad voor de Kinderbescherming en op basis van schriftelijk materiaal aangaande de huidige kostprijsberekening en budgettoedeling.

In de gesprekken is met name ingegaan op de huidige methoden die worden gehanteerd en de gewenste situatie in de toekomst. Dit heeft geresulteerd in een voorstel voor een nieuwe aanpak. Daarbij moet aangetekend worden dat het uitdrukkelijk gaat om de schets van een nieuw systeem: pas na de vaststelling van het nieuwe landelijke aanbod aan leerstraffen kan een en ander verder worden ontwikkeld.

10.1 Wat is kostennormering?

Bij het systeem voor kostennormering gaat het om een zodanige opstelling van informatie dat in de toekomst een beter inzicht ontstaat in de inkoopprijs van vergelijkbare leerstraffen bij verschillende aanbieders, zodat dit kan worden gebruikt als een afwegingscriterium bij de keuze voor een bepaalde leerstraf, respectievelijk de keuze voor een uitvoerder. Het gaat niet om een normering in de zin dat bepaalde keuzen worden uitgesloten, maar om verbetering van de afweging.

Die afweging is allereerst van belang op het moment dat de coördinator taakstraffen in de praktijk moet beslissen over de uitvoering van een taakstraf: welke aanbieder wordt ingezet? Naast een aantal kwalitatieve overwegingen is het de bedoeling dat daarbij ook de kosten van de straf kunnen worden meegewogen. Daarnaast kan op het niveau van het ressort of landelijk op basis van het verkregen inzicht met bepaalde aanbieders worden overlegd als blijkt dat hun straf duurder is dan die van andere aanbieders. Dit overleg kan leiden tot inzicht dat de hogere kwaliteit reden is voor een hogere prijs, het kan leiden tot prijsbijstelling door de aanbieder, of wellicht tot beëindiging van de relatie met die aanbieder.

10.1 Welke kosten?

Voor de Raad is de prijs die een uitvoerder voor de uitvoering van een straf vraagt te zien als de kosten.

Bij de beoordeling of een bepaald product, in dit geval (de uitvoering van) de leerstraf, tegen een redelijke prijs kan worden verkregen, gelden in feite twee afwegingsmogelijkheden: is de producent, d.w.z. de aanbieder van de leerstraf, tot een redelijk minimum aan prijsstelling gekomen en is de betreffende producent in vergelijking met andere producenten op een redelijke prijs uitgekomen.

De eerste beoordeling vergt in feite nauwkeurig inzicht in de kostenstructuur van de aanbieder en een soort basiskostenstructuur om die kosten mee te vergelijken. Zo'n kostenvergelijking is echter niet of nauwelijks uniform, d.w.z. op een voor vele diverse leerstraffen gelijke manier, uit te voeren. Bovendien is het voor een 'buitenstaander' altijd erg lastig en tijdrovend een beoordeling te maken van een door een producent aangereikte kostenopstelling. Alleen als het gaat om het gezamenlijk ontwikkelen van een nieuw product of het opzetten van volledig maatwerk, is een dergelijke benadering enigszins doelmatig (hoewel hieronder wordt aangegeven dat ook dan een andere mogelijkheid bestaat en meestal meer wenselijk is).

Daarom wordt als hoofdlijn gekozen voor de tweede afwegingsmogelijkheid: de prijs van een product van een producent in verhouding tot vergelijkbare producten van andere producenten. Om deze verhouding te kunnen inschatten worden een aantal voor de kwaliteit en kosten relevante variabelen als criteria benoemd en gecategoriseerd. Door de producten per categorie en met hun prijs te ordenen is een vergelijking mogelijk. Daarbij worden voor deze categorisering criteria toegepast die aansluiten op de eveneens in het kader van dit project ontwikkelde criteria voor de kwaliteit van de leerstraffen. Ook in het geval dat er nog geen sprake is van een aanbod, als er een 'gat' in het aanbod is, is in principe prijsvergelijking te verkiezen boven normering van kostencomponenten. In dat geval kan immers aan meerdere aanbieders worden gevraagd een offerte uit te brengen voor het ontwikkelen (en uitvoeren) van een nieuwe leerstraf. Ook dan kunnen verschillende aanbieders, met weging van relevante kwaliteitscriteria, in prijs worden vergeleken.

Daarbij geldt op dit moment overigens als complicatie dat voor sommige aanbieders de Raad niet alleen de prijs van de uitvoering betaalt, maar daarnaast met hen ook een, meestal landelijke, subsidie of inkooprelatie onderhoudt. Voorzover deze relatie expliciet wordt gewenst omdat de betreffende aanbieder in de ogen van de Raad een bijzondere positie heeft, of omdat men bijvoorbeeld tijdelijk wil meedelen in de risico's van het ontwikkelen van een belangrijke nieuwe leerstraf, kan een dergelijke relatie worden voortgezet: de subsidie of inkooprelatie betekent een prijsvoordeel voor deze aanbieder, zodat de kans groter is dat zijn leerstraffen worden gekozen. Voorzover de relatie echter uit traditie of niet expliciet te verantwoorden overwegingen voort komt, zal zo'n relatie moeten worden afgebouwd en zal het betreffende bedrag in de prijs van de aan te bieden leerstraffen moeten worden verdisconteerd (in het kader van de budgetverdeling komt dit onderwerp nog terug).

10.2 Uitwerking

Om de prijs te kunnen vergelijken moet het product eerst worden teruggebracht tot één enkele eenheid. Die eenheid is het 'deelnemeruur'. Alle kostenaspecten zullen worden teruggeleid tot het deelnemeruur als meest relevante kenmerk. Daarbij moet aangetekend worden dat het bij de bepaling van het aantal deelnemeruren gaat om de vooraf aangeboden aantallen deelnemers en aantallen uren per straf. Tijdens de uitvoering kan het aantal deelnemeruren anders uitkomen: deelnemers kunnen uitvallen, een groep kan niet vol bezet zijn. Dit wordt niet in de prijsvergelijking opgenomen.

Aan de ene kant omdat tijdens het vergelijken van de prijs de leerstraf nog moet worden uitgevoerd en we dus alleen het aanbod kennen, maar het feitelijk aantal dus nog niet bekend is. Aan de andere kant omdat het verwerken van feitelijk gerealiseerde deelnemeruren (bijvoorbeeld vanuit ervaring in het verleden) kan leiden tot ongewenst gedrag van de aanbieder: het weigeren van risicovolle pupillen, het ten onrechte niet melden van uitval en dergelijke.

Deze eenheid wordt gekozen omdat ze in iedere leerstraf wordt benoemd, omdat ze eenduidig meetbaar is en omdat ze een relevant kenmerk vormt. Daarnaast spelen overigens nog wel degelijk een aantal andere criteria:
A criteria voor het onderscheid in de soorten van producten en
B criteria voor verschillende kenmerken van de producten.

Deze criteria zullen mede in het kader van de ontwikkeling van het nieuwe landelijke aanbod aan leerstraffen verder worden ontwikkeld. Op grond van de huidige inzichten zijn hieronder al wel enkele voorlopige criteria benoemd.

Ad. A. Verschillende producten.

Met name voor de coördinator taakstraffen is een vergelijking van kosten in de volle breedte vaak weinig zinvol: voor een jonge winkeldief is een leerstraf seksualiteit niet aan de orde, net zoals voor een 23 jarige geweldpleger een training "reactie op ongeoorloofd schoolverzuim" irrelevant is. De leerstraffen zullen dus afzonderlijk per thema moeten worden vergeleken. Naast verschillende soorten leerstraffen voor verschillende soorten delicten, is er ook verschil in de duur en vervangingswaarde van de leerstraf, in principe gerelateerd aan de ernst van het delict. Daarom zullen de straffen in kort, middellang en lang worden onderscheiden²³.

Ad. B. Verschillende kenmerken

De kenmerken zoals beschreven in het kwaliteitskader in hoofdstuk 3, gelden als minimumeisen voor opname in het landelijk aanbod aan leerstraffen. Tenzij anders vermeld, wordt er daarom van uitgegaan dat de genoemde straffen aan de eisen van het kwaliteitskader voldoen.

Deze kenmerken zijn onderdeel van het product en dus opgenomen in de prijs en zijn daardoor niet meer onderscheidend tussen de producten en zullen dus niet apart worden benoemd. Daarnaast kunnen de leerstraffen echter toch op meerdere punten verschillen, zoals bijvoorbeeld een andere groepsgrootte, of het outdoor werken. Dergelijke kenmerken kunnen van belang zijn omdat ze wel of niet aansluiten op de wens van de vrager, omdat ze kunnen worden gezien als een ander karakter van de straf waardoor bovendien bijvoorbeeld een andere prijs wordt verklaard. Het is dan aan de vrager om te beoordelen of hij die andere kenmerken wenst en een hogere prijs daarvoor wil betalen. Dit soort additionele kenmerken zullen daarom apart worden vermeld.

10.3 Maatwerk of standaard

In de afspraken en contracten zijn op dit moment grote verschillen tussen diverse uitvoerders en tussen de ressorten.

Noot 23 Dit is gebaseerd op de terminologie zoals die nu (nog) wordt gebruikt. Als het nieuwe aanbod is vastgesteld zal dit onderscheid vervallen. In principe bestaat elke module dan immers uit hetzelfde aantal uur.

Het is echter belangrijk om in de toekomst uit te gaan van een 'standaard-product'. Dit betekent dat de prijs een all in prijs moet zijn: de aanbieder wordt betaald en wordt geacht daaruit alle kosten van het product te financieren: de (eerder gemaakte) ontwikkelingskosten, de kosten van eventuele tussentijdse verbeteringen in het programma, de kosten van personeel, accommodatie enz. Bij het ontwikkelen van nieuw aanbod zijn twee varianten mogelijk:

- De eerste mogelijkheid - de aanbieder voorziet dat zijn nieuwe aanbod voorziet in een behoefte en ontwikkelt zelf een nieuw aanbod dat vervolgens tegen een all in prijs (incl. de dan gemaakte ontwikkelkosten) wordt aangeboden. Het product kan dan gewoon met andere producten op prijs en kwaliteit worden vergeleken.
- De tweede mogelijkheid - de programmacommissie vraagt aan een aanbieder een nieuw product te ontwikkelen. Over de omvang van de door de Raad te betalen ontwikkelkosten worden vooraf afspraken gemaakt (de omvang van deze kosten zijn niet vooraf in een standaard onder te brengen). Als het nieuwe product succesvol blijkt (in de ontwikkelkosten is de tweejarige pilot opgenomen) wordt het product aangeboden tegen een prijs waarin alsnog de ontwikkelkosten zijn opgenomen. De aanbieder moet in een periode van een of twee jaar de ontwikkelkosten aan de Raad terugbetalen.

10.4 Tenslotte

Het bovenstaande gaat uit van een nadrukkelijke scheiding tussen de aanbieder van de leerstraf en de vrager (de Raad). In die rolverdeling hoeft de Raad niet na te gaan welke activiteiten en kosten precies nodig zijn om het product te leveren. Dat laat onverlet dat in de praktijk tussen vrager en aanbieder contact is over mogelijke aanpassingen, of wensen en mogelijkheden. Maar het is uiteindelijk aan de aanbieder om zijn aanbod in prijs en product te formuleren en het is aan de vrager om dit (na vergelijking met andere opties) te accepteren.

In bijlage 6 is ter illustratie een voorlopige opstelling van een aantal nu aangeboden leerstraffen opgenomen.

11 Budgettoedeling

Het systeem van budgettoedeling heeft tot doel om ook langs financiële weg de ressorten en vestigingen in staat te stellen het beleid ten aanzien van leerstraffen uit te voeren. Bij de budgettoedeling spelen twee verdeelmomenten:

- Eerst een toedeling die een beleidsneutrale verdeling over de ressorten en vestigingen biedt (de referentieverdeling).
- Daarnaast is een mechanisme nodig dat ruimte biedt voor de verschillen tussen en binnen de ressorten (de aanvraag-, voorlopige en definitieve verdeling).

Hieronder wordt het model primair als landelijk model beschreven, maar het is op eenzelfde wijze per ressort en naar de vestigingen te hanteren.

11.1 Het waarom

Het systeem van budgettoedeling heeft drie doelen:

- Het bevordert de (uniforme) uitvoering van de beleidsprioriteit voor leerstraffen. Uitgangspunt daarbij is het totale landelijk budget dat geacht wordt de uitdrukking te zijn van de maatschappelijke/politieke prioriteit voor leerstraffen. Die prioriteit wordt vervolgens evenwichtig over de ressorten en vestigingen verdeeld.
- Het bevordert een doelmatige handelwijze, omdat het budget, samen met het inzicht in de prijzen van de verschillende aangeboden straffen, leidt tot een afweging van die kosten, het beoogde effect en het beschikbare budget.
- Het is een leidraad om de interne discussie over verdeling van middelen in goede banen te leiden.

Een winstpunt in vergelijking met de huidige handelwijze, waarbij het budget van een ressort vooral wordt gebaseerd op de uitgaven van het voorgaande jaar, is dat de algemene beleidsprioriteit voor leerstraffen in eerste instantie uniform wordt vertaald en dat daar vervolgens alleen op basis van benoemde overwegingen van wordt afgeweken.

11.2 Beschikbare budget

Het beschikbare budget bestaat in beginsel uit het totale budget voor leerstraffen. Een centraal budget is, zuiver geredeneerd binnen de termen van budgetverdeling en sturing op prijs of kosten, niet passend. De praktijk leert echter dat de marktgerelateerde mechanismen niet altijd een maatschappelijk optimale uitkomst bieden, omdat dan bepaalde producten niet tot stand komen (bijvoorbeeld vanwege een kleine doelgroep, hoge ontwikkelingskosten e.d.). Daarom is het aan te bevelen ieder jaar, na overleg met de leiding van de ressorten, te beslissen over de wenselijkheid en de omvang van een vóór verdeling af te zonderen centraal budget. Overweging daarbij moet zijn dat decentrale financiering een ongewenst uitkomst geeft.

Bijvoorbeeld omdat daardoor een waardevolle instelling in de problemen dreigt te komen doordat er een tijdelijk mindere vraag is naar hun aanbod, of omdat een voorzienbaar belangrijke leerstraf veel ontwikkelingskosten vergt, of omdat men een relatief kostbare leerstraf onder de kostprijs wil kunnen laten aanbieden, omdat men anders bevreesd is dat deze te weinig zal worden gebruikt. Iedere keer zal echter de omvang van het centrale budget expliciet moeten worden gemotiveerd. Het bovenstaande impliceert ook dat het centrale budget dus geen *vanzelfsprekende* financieringsstroom meer kent in de vorm van een structurele subsidie voor een aanbieder van leerstraffen. Dit verhoudt zich immers niet tot een systeem met decentrale budgetten en kostennormering. Subsidie (en daarmee prijsverlaging) van een bepaald aanbod zal expliciet moeten worden gemotiveerd (bijvoorbeeld vanuit de hierboven genoemde overwegingen).

11.3 Eerste verdeling: referentieverdeling

De eerste verdeling moet plaats vinden aan de hand van een indicator die een relatie heeft met de voorzienbare behoefte aan het hanteren van de leerstraf. De betreffende indicator moet eenduidig zijn te definiëren, snel en eenvoudig zijn te vinden en enig draagvlak hebben. Bovendien moet het een indicator zijn die niet eenzijdig door budgetbeheerder of -ontvanger is te manipuleren. Ten slotte is het wenselijk sterke schommelingen in de verdeling te voorkomen. Voorgesteld wordt om hier als indicator te hanteren het aantal processen verbaal van jongeren onder de 18 jaar dat ter kennis wordt gebracht van de Raad.

Als verdeelmaatstaf is overigens in eerste instantie ook gedacht aan het aantal in het betreffende gebied aanwezige leerlingen in het basisonderwijs met een wegingsfactor 1,9. Dit zijn leerlingen die in het kader van het onderwijsachterstandsbeleid worden geacht extra risico's te hebben op het oplopen van achterstanden. Deze factor is relevant omdat zij een indicatie geeft van de regionale en lokale verdeling van huishoudens met kinderen en m.n. van de verdeling van huishoudens waarin kinderen meer dan gemiddeld met risicofactoren te maken hebben. Risicofactoren die, zo is bekend, ook een relatie hebben met de kans op delinquent gedrag. Bovendien is het voordeel dat deze verdeelmaatstaf niet door budgethouder of budgetontvanger kan worden beïnvloed, de informatie reeds bekend is en jaarlijks zorgvuldig wordt geactualiseerd en de verdeelmaatstaf geen grote onverwachte schommelingen heeft. Gebleken is echter dat deze informatie niet zonder meer beschikbaar is: zij moet worden gekocht tegen een aanzienlijke prijs en is dan bovendien niet overeenkomstig de gebiedsindeling van de ressorten/vestigingen. Om deze redenen is van deze indicator afgezien.

De indicator 'aantal processen verbaal' heeft een relatie met de groep die potentieel voor leerstraffen in aanmerking komt. De informatie is jaarlijks en per ressort en vestiging beschikbaar. Wel moet worden erkend dat de indicator ook beïnvloed kan worden door het per gebied uiteenlopende gedrag van de politie. Dit kan echter ook worden gezien als extra stimulans voor de betreffende vestiging om dat gedrag door een goed relatiebeheer te verbeteren. Om schommelingen te verminderen wordt voorgesteld het totaal over twee jaren te nemen.

De eerste verdeling kan plaatsvinden door het beschikbare budget te verdelen naar rato van het aantal meldingen²⁴ van jongeren per vestiging. Uiteraard betreft het de aantallen uit het jaar voorafgaand aan de budgetverdeling (op het moment dat een eerste verdelingsvoorstel in discussie komt, zal het zelfs op basis van gegevens uit 2 jaar voorafgaand het budgetjaar zijn, omdat zo'n

Noot 24 Onder melding wordt zowel een melding p.v., als melding i.v.s. verstaan.

voorstel in het voorafgaande jaar moet worden opgesteld). Deze verdeling kan worden gezien als 'referentieverdeling': een theoretische verdeling zonder pragmatische of beleidsmatige overwegingen. In bijlage 7 is deze verdeling gemaakt op basis de gegevens van het jaar 1999 en 2000 voor het budget van 2001.

11.4 Tweede verdeling: aanvraagverdeling

Op grond van het uitgangspunt dat sprake is van een gelijke behandeling van gevallen en cliënten in het land en uniforme uitvoering van beleid, zou kunnen worden gesteld dat het aantal taakstraffen in het hele land een vast aandeel van het aantal meldingen zal zijn. Het referentiebudget zou dan het toegekende budget kunnen zijn. Er zijn echter redenen met afwijkingen rekening te houden: de uiteenlopende cultuur van de jeugdigen, de handelwijze van andere betrokkenen (Openbaar Ministerie, politie en rechterlijke macht), de per regio soms verschillende aard van veel voorkomende delicten, bijzondere omstandigheden en incidentele belemmeringen om het geplande beleid uit te voeren (vacatures, onvoldoende vraag of aanbod).

Deze verschillen worden zichtbaar gemaakt doordat de in een ressort/vestiging voorziene of vorig jaar gerealiseerde uitgaven afwijken van het referentiebudget. De tweede verdeling bestaat daarom uit door de ressorten centraal ingediende budgetaanvragen, gebaseerd op eigen ervaring en prognose. Het is voorzienbaar dat deze aanvragen het totale beschikbare budget zullen overschrijden. De vraag in hoeverre deze overschrijdingen moeten worden gehonoreerd, zal vooral moeten worden beantwoord op grond van de overwegingen waarop de budgetaanvragen afwijken van het referentiebudget. Na beoordeling van deze afwijking (en dus het wel of niet honoreren ervan) ontstaat een tweede verdeling: de aanvraagverdeling.

11.5 Derde verdeling: voorlopige verdeling

Na beoordeling van de voorstellen voor uitgaven via een centraal budget en de afwijkingen per ressort (vestiging) van het referentiebudget kan een voorlopige budgetverdeling worden opgesteld. Daarbij geldt de referentieverdeling van het volledige budget als startpunt. Dan worden daar de gewenste uitgaven via een centraal budget van af getrokken. Het restant wordt via de verdeelsleutel van het aanvraagverdeling verdeeld.

In eerste instantie wordt 75 % van het budget voor een bepaald jaar op deze wijze verdeeld. Dat vormt de voorlopige verdeling.

11.6 Vierde verdeling: definitieve verdeling

Vervolgens wordt na enige maanden op grond van de dan gedane bestedingen en de bestedingen van het voorgaande jaar bezien of er ressorten of vestigingen zijn die t.o.v. het hen toebedeelde voorlopige budget een over- of onderschrijding hebben. Deze afwijkingen worden beoordeeld op de vraag of ze zich in het verdere vervolg van het jaar voorzienbaar zullen voortzetten, of dat er sprake is van een in het begin van het jaar optredende incidentele afwijking. Als dat het geval is, wordt de resterende 25 % van het budget aan de ressorten/vestigingen met overbesteding toegekend.

11.7 Uitwerking

In de uitwerking kan deze budgetcyclus worden gekoppeld aan de inmiddels in gang gezette planning & controlcyclus:

- In de periode juli/augustus vindt actualisering van het beleidsplan plaats. In dat kader wordt op basis van de boven genoemde indicator een referentieverdelingsvoorstel gemaakt voor de decentraal te besteden budget.
- In de periode september/oktober dienen de ressorten hun budgetaanvraag in, zodat per 1 november een concept voor de aanvraagverdeling kan worden opgesteld. In de periode november/december kunnen de gesprekken over afwijking tussen referentie- en aanvraagverdeling plaats vinden evenals over de voorstellen voor een eventueel centraal budget.
- In december wordt een voorlopige budgetverdeling vastgesteld in het LMT. Per 1 januari is 75 % van het verdeelde budget voor de ressorten definitief beschikbaar
- Na het eerste trimester wordt per 30 mei in het kader van de eerste trimesterrapportage gezien of er sprake is van overschrijdingen en onderschrijdingen die aanleiding kunnen zijn voor herschikking van de resterende 25 % van het budget
- In juni wordt in het overleg over de trimesterrapportages een voorstel voor eventuele herschikking voorgelegd
- Per 1 juli wordt de definitieve verdeling van de resterende 25 % van het budget vastgesteld

Eenzelfde systematiek geldt binnen de ressorten.

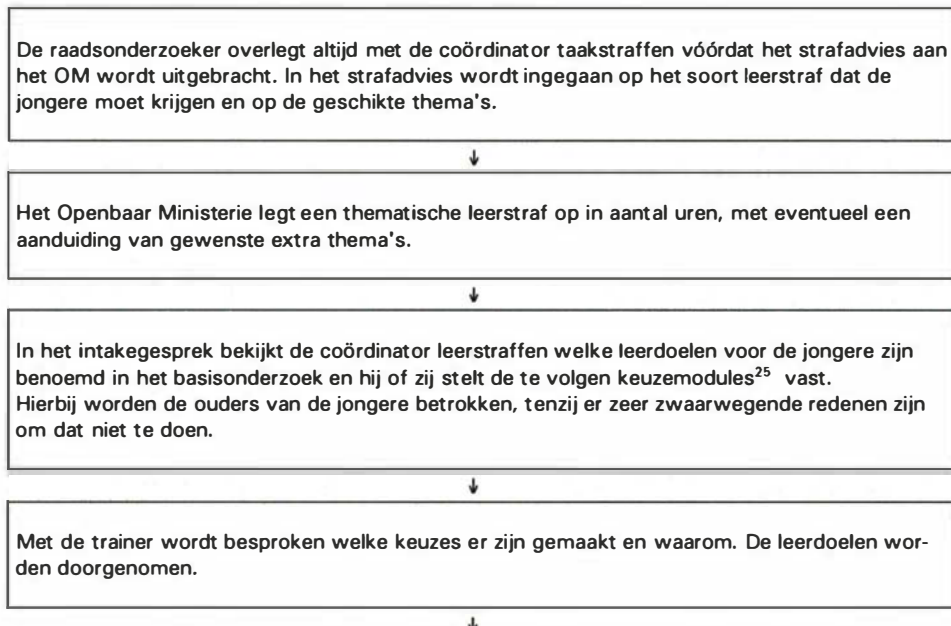
12 Het kwaliteitssorgsysteem samengevat

In voorgaande hoofdstukken is – op basis van de resultaten van het bronnenonderzoek en de gevoerde gesprekken – een verscheidenheid aan voorstellen gedaan om te komen tot kwaliteitszorg voor leerstraffen. Samengevat houden deze voorstellen in dat er allereerst een herijking van het aanbod aan leerstraffen plaatsvindt én dat de (interne) procedures worden aangepast teneinde een goede individuele matching tussen jongere en leerstraf en gestandaardiseerde evaluatie van de leerstraffen tot stand te brengen. Na deze aanpassingen zal vervolgens het daadwerkelijke kwaliteitszorgsysteem in werking (kunnen) worden gesteld. Dit systeem heeft in feite de vorm van een acht: er zijn twee afzonderlijke cycli die elkaar raken in het midden – daar waar het landelijk aanbod en de programmacommissie zich bevinden. De eerste cyclus heeft betrekking op de monitoring van de samenstelling en inhoud van het aanbod als totaal en daarmee samenhangend de ontwikkeling van nieuwe leerstraffen. De tweede cyclus heeft betrekking op het monitoren en evalueren van de afzonderlijke leerstraffen binnen het aanbod en daarmee samenhangend de eventuele aanpassing van de leerstraffen.

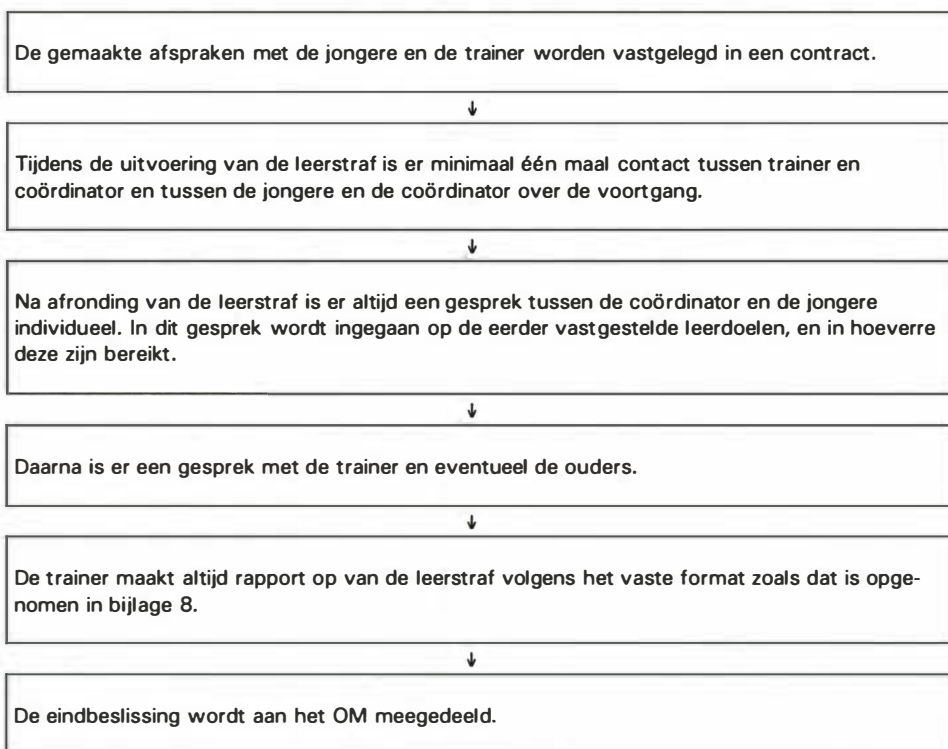
Een en ander wordt in de volgende paragrafen (schematisch) uitgewerkt.

12.1 De interne procedure rondom leerstraffen

Onderstaand wordt in een schema weergegeven hoe de interne procedure rondom leerstraffen eruit gaat zien. In vergelijking met de werkprocesbeschrijving Taakstraffen verandert er in feite weinig: alleen de *invulling* van bepaalde taken wordt (meer) gestandaardiseerd.

Noot 25 Als ervoor gekozen wordt om ook de keuzemodules in groepsverband te doen, kan de coördinator alleen advies geven. De uiteindelijke keuze is dan afhankelijk van de leerdoelen in de groep.

Hierbij geldt dat de eindrapporten altijd worden toegevoegd aan dossiers en dat de belangrijkste punten in KIS worden opgenomen. Bij eventuele recidive is op die wijze altijd duidelijk hoe een eventuele vorige leerstraf is verlopen en of toentertijd de leerdoelen zijn behaald. Op basis daarvan kan de raads-onderzoeker eventueel een tweede maal een (andere) leerstraf adviseren. Wel moet er – in overleg met het OM – een maximum worden vastgesteld aan het aantal maal dat een jongere een leerstraf krijgt opgelegd.

Wij bevelen aan om maximaal drie leerstraffen op te leggen. Indien de jongere dan nogmaals de fout in gaat, zal een werkstraf of detentie worden opgelegd.

12.2 Het kwaliteitszorgsysteem: procedures in de toekomst

Nadat het landelijk aanbod aan leerstraffen en de nieuwe procedures rondom leerstraffen zijn vastgesteld en geïmplementeerd, zal de rol van de programmacommissie veranderen. In plaats van herstructureren en initiëren teneinde tot de vaststelling van kwaliteit te komen, zal de taak van de commissie meer bij het bewaken en continueren van de vastgestelde kwaliteit komen te liggen. Dit geldt voor zowel het gehele aanbod als voor de individuele leerstraffen binnen dat aanbod. Een en ander wordt onderstaand stapsgewijs weergegeven. Bovendien wordt in bijlage 11 het kwaliteitszorgsysteem schematisch weergegeven.

12.2.1 Bewaking van de kwaliteit van het landelijke aanbod

De landelijke programmacommissie stelt – in samenwerking met het arrondissementale overleg taakstraffen en de ressortelijke commissies van coördinatoren de inhoud en opzet van het landelijk aanbod aan leerstraffen vast.

Jaarlijks wordt er door de arrondissementale overleggen en de ressortelijke commissies coördinatoren overleg gevoerd over het aanbod. Vastgesteld wordt of het aanbod (nog) past bij de vraag, of er eventueel (nieuwe) lacunes zijn in het aanbod en of er eventueel leerstraffen overbodig zijn geworden. Leerstraffen kunnen overbodig worden als er bijvoorbeeld geen vraag meer naar is, of als de gehanteerde methode niet meer aansluit bij de meest recente inzichten.

Door de commissies wordt – indien nodig – het initiatief genomen tot de ontwikkeling van nieuwe leerstraffen of modules.

De nieuw ontwikkelde leerstraffen worden door de aanbieder beschreven volgens het format uit bijlage 1.

Het ingevulde format wordt (nogmaals) ter goedkeuring voorgelegd aan het arrondissementale overleg en de ressortelijke commissie van coördinatoren.

De commissies bekijken of het format volledig is ingevuld en of de nieuwe leerstraf de bedoelde toegevoegde waarde heeft.

Het voorstel wordt ingebracht bij de landelijke programmacommissie, met het arrondissementale en ressortelijke advies.

De landelijke programmacommissie toetst de leerstraf binnen zes weken aan de hand van het kwaliteitskader.

Indien de leerstraf niet wordt goedgekeurd, dan wordt dat gemotiveerd teruggekoppeld naar de aanbieder en naar de indienende commissies. Indien de toegevoegde waarde wel wordt erkend door de landelijke programmacommissie, dan krijgt de indiener de kans om het voorstel aan te passen.

Indien de leerstraf wordt goedgekeurd dan gebeurt dit voor de periode van twee jaar in de betreffende vestiging of het betreffende ressort.

Na twee jaar wordt de leerstraf opnieuw getoetst op basis van evaluatiemateriaal en op basis van de ervaringen vanuit de pilotvestiging of het pilotressort.

Indien de pilot een permanente goedkeuring ontvangt, wordt de leerstraf aan het Parket Generaal voorgelegd ter goedkeuring.

De leerstraf wordt na goedkeuring in principe landelijk geïmplementeerd. Indien het om een onderwerp gaat dat op dat moment alleen regionaal interessant is, zal deze implementatie niet verder gaan dan dat alle vestigingen en alle aanbieders een programma-omschrijving ontvangen op basis waarvan de straf – indien gewenst – aangeboden kan worden.

Indien de resultaten van de pilot zodanig zijn dat geen permanente goedkeuring wordt verleend, dan stopt de leerstraf.

of:

Een derde partij neemt het initiatief tot de ontwikkeling van een nieuwe leerstraf of module.

De landelijke programmacommissie bekijkt of het voorstel in thema, onderwerp of doelgroep een toegevoegde waarde heeft.

Het uiteindelijke voorstel doorloopt de procedure zoals bovenstaand beschreven.

12.2.2 Bewaking van de kwaliteit van individuele leerstraffen

Naast de kwaliteit van het totale aanbod, zal in het kader van de kwaliteitszorg ook regelmatig moeten worden bekeken of de bestaande leerstraffen (nog) voldoen aan de gestelde kwaliteitseisen. Bovendien is het wenselijk dat er in de komende jaren – door middel van systematische evaluatie – zicht ontstaat op de effectiviteit van de individuele leerstraffen. Onderstaand wordt stapsgewijs een voorstel gedaan voor een dergelijke procedure.

Middels de ingevulde formats van trainers, coördinatoren en jongeren worden de bestaande leerstraffen jaarlijks geëvalueerd op procesmatige en inhoudelijke hoofdpunten.

Daarnaast worden middels de dossiers van jongeren, de eindrapporten van de trainers en aanvullend onderzoek de effecten van de individuele leerstraffen gemeten.

De arrondissementale overleggen taakstraffen en de ressortelijke commissies van coördinatoren bekijken driejaarlijks de resultaten van bovengenoemde stappen per leerstraf.

Indien gewenst wordt door deze commissies nader onderzoek geïnitieerd en/of worden 'steekproefbezoeken' afgelegd aan de trainingen.

Op basis van de bevindingen van de arrondissementale en ressortelijke commissies draagt de landelijke programmacommissie zorg voor eventuele (verplichte) aanpassingen of bijstellingen van leerstraffen.

Daarnaast houdt de landelijke programmacommissie de ontwikkelingen bij ketenpartners bij, evenals eventuele nieuwe wetenschappelijke inzichten op het gebied van gedragsbeïnvloeding, jeugdproblematiek en dergelijke.

Ook op basis daarvan kan een leerstraf worden aangepast en/of bijgesteld.

Trainers

Zoals al eerder is gezegd, is ook de kwaliteit van de trainer heel bepalend voor de kwaliteit van een leerstraf. Daarom wordt in het kwaliteitskader onder andere getoetst of de trainer gecertificeerd is en of er wordt voorzien in interne opleiding en nascholing. De voorwaarden voor certificering zijn echter nog niet vastgelegd. Ook dit is een taak voor de programmacommissie.

Aanvullend daarop is het wenselijk dat er een database wordt ontwikkeld waarin alle gecertificeerde trainers opgenomen worden. Daarin zou – per thema – moeten worden opgenomen welke trainers er landelijk beschikbaar zijn, én per trainer welke scholing en nascholing deze heeft gehad, welke ervaring de betreffende trainer heeft én op basis van de eindrapporten van de leerstraffen, individuele evaluaties en de ervaringen van de coördinatoren taakstraffen hoe de trainer beoordeeld wordt. Bij een onvoldoende beoordeling kan de Raad de certificatie van de trainer intrekken.

13 Hoe nu verder?

In dit document zijn de contouren geschetst van het voorgestelde kwaliteitszorgsysteem voor leerstraffen voor minderjarigen. Door het hele document heen is steeds weer benadrukt dat dit systeem echter een eindpunt is en geen beginpunt. Het beginpunt van de volgende fase ligt immers bij de herijking van het landelijk aanbod aan leerstraffen. Maar welke stappen moeten door de Raad ondernomen worden om te komen tot zo'n herijking en om te komen tot een (goed functionerend) kwaliteitszorgsysteem? Dat wordt in dit laatste hoofdstuk verder uitgewerkt.

13.1 Aandachtspunten in de ontwikkeling

In de volgende paragraaf worden de belangrijkste stappen om te komen tot een modelmenu leerstraffen beschreven. Hierbij wordt uitgegaan van een samenspel tussen een (intern) projectleider, de landelijke programmacommissie en de arrondissementale overleggen taakstraffen en ressortelijke commissies van coördinatoren taakstraffen. De medewerking van en het draagvlak onder alle medewerkers van de strafunits van de Raad is echter het allerbelangrijkst.

Eerste stap in het creëren van dat draagvlak is de expertmeeting geweest die op 18 oktober 2001 in Utrecht is gehouden. Op deze bijeenkomst hebben ongeveer 25 coördinatoren taakstraffen uit het gehele land zich gebogen over het werkdocument 'Kwaliteit van leerstraffen'. In twee workshops zijn de voors en tegens van het plan besproken. Hierbij werd met name zorg uitgesproken door de coördinatoren over de lengte van het traject, over de daardoor wellicht trage oplossing van het eerder besproken 'urenprobleem' én over het spanningsveld dat er bestaat tussen de voorgestelde landelijke uniformering en de aandacht voor regionale verschillen.

Zoals ook reeds in hoofdstuk 8 gezegd wordt, zal het gehele traject inderdaad waarschijnlijk veel tijd gaan kosten. Toch moet het ons inziens mogelijk zijn om per 1 januari 2003 het aanbod aan leerstraffen in Nederland herijkt te hebben. Daartoe zal echter wel voortvarend te werk moeten worden gegaan. Daarom zal reeds in december 2001 – vooruitlopend op de goedkeuring van de voorstellen door het LMT – een meer gedetailleerd plan van aanpak voor de eerste fase van de herijking worden opgesteld. In dit plan van aanpak wordt onder andere uitgewerkt hoe het gewenste profiel van de projectleider en de projectmedewerkers eruit ziet, welke personen eventueel plaats kunnen nemen in de landelijke programmacommissie en wat een en ander globaal gaat kosten.

Ook met de aanpak van het zogenoemde 'urenprobleem' is reeds op dit moment een start gemaakt door de begeleidingscommissie van dit traject. Momenteel wordt een voorstel om in ieder geval te komen tot een uniforme vervangingswaarde en omrekenfactor ontwikkeld dat door de Raad en het Ministerie van Justitie gezamenlijk ingebracht wordt bij het Platform Jeugd-officiëren. Uniformiteit in het aantal uur dat de leerstraffen daadwerkelijk beslaan, zal met de herijking van het aanbod tot stand worden gebracht.

Het laatst genoemde – belangrijke – knelpunt zal in het vervolg van dit traject aangepakt dienen te worden. Daarbij speelt met name de communicatie tussen de Landelijke Programmacommissie en LMT en de medewerkers uit de praktijk een grote rol. Daarom zal in het eerder genoemde plan van aanpak een (kort) communicatieplan naar betrokkenen in de praktijk worden opgenomen. Daarbij moet overigens aangetekend worden dat het spanningsveld tussen standaardisering en (regionale) vrijheid nooit helemaal zal kunnen worden weggenomen. Communicatie dient zich derhalve vooral te richten op het bereiken van een consensus.

In aansluiting daarop is overigens ook de communicatie met ketenpartners én met de diverse aanbieders van leerstraffen essentieel. Ook dit is derhalve meegenomen in het onderstaande stappenplan.

13.2 Komen tot een landelijk uniform aanbod aan leerstraffen

Op basis van voorgaande zijn achtereenvolgens de te ondernemen stappen:

2001

- Stap 1 Inbreng van het document in het Landelijk Overleg Strafzaken in november 2001.
- Stap 2 Tegelijkertijd het aandachtspunt 'communicatie' reeds inbrengen in het LMT van november.
- Stap 3 Tegelijkertijd inbrengen van (voorstel tot oplossing van) het urenprobleem in het Platform Jeugdofficieren.
- Stap 4 Tegelijkertijd presentatie en inbreng van de voorstellen in het Platform Jeugdcriminaliteit, bij het Landelijk overleg kinderrechters en bij het Parket Generaal.

2002

- Stap 5 Inbreng van de voorstellen mét een eerste plan van aanpak bij het LMT op 8 januari.
- Stap 6 Aanstellen van een projectteam en projectleider binnen de Raad.
Waarbij geldt dat de projectleider zorg draagt voor de coördinatie en praktische ondersteuning van de uit te voeren activiteiten en voor de (beleids)voorbereiding voor de programmacommissie. Essentieel is dat de taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden van de projectleider duidelijk zijn vastgesteld.
- Stap 7 Aanstellen van de programmacommissie door het LMT op advies van het projectteam.
- Stap 8 Opstellen communicatieplan voor het vervolg van het traject door projectteam en programmacommissie met daarin specifiek aandacht voor de rol van raadsmedewerkers uit de praktijk.
- Stap 9 Communiceren van plannen naar aanbieders.

- Stap 10 Verdere nuancering en eventueel aanvulling van het kwaliteitskader door de programmacommissie.
- Stap 11 Inventariseren van bestaande leerstraffen en zorgdragen voor volledige invulling van het kwaliteitsformat door de diverse aanbieders door de ressortelijke commissies van coördinatoren taakstraffen onder coördinatie van de projectleider.
- Stap 12 Op basis van de ingevulde formats een eerste schifting van leerstraffen die wel en niet aan de algemene kwaliteitseisen voldoen door de ressortelijke commissies.
- Stap 13 Vaststellen van definitieve thema's voor het modelmenu door de programmacommissie, op basis van onder andere adviezen van de arrondissementale overleggen en de ressortelijke commissies van coördinatoren taakstraffen.
- Stap 14 Per vastgesteld thema analyseren van het huidige aanbod op basis van de schifting door de arrondissementale overleggen taakstraffen. Welke bestaande straffen zijn eventueel geschikt als basistraining en/of modules?
- Stap 15 Vaststellen welke leerstraffen het standaardaanbod per thema gaan vormen. *Waarbij gelet wordt op de kwaliteit van het aanbod, de mate waarin het aanbod past binnen het nieuwe menu en de kosten in vergelijking met andere soortgelijke leerstraffen.*
- Stap 16 Vaststellen voor welke thema's een nieuwe leerstraf zal worden ontwikkeld.
- Stap 17 In overleg met het Openbaar Ministerie vaststellen van het aantal uur dat een leerstraf in totaal beslaat en het aantal uur dat een keuzemodule beslaat.
- Stap 18 Communiceren van nieuwe inhoud en opzet van de diverse leerstraffen en keuzemodules naar de aanbieders.
- Stap 19 Aanbieders de mogelijkheid bieden tot 'herinschrijving': kunnen de aanbieders het gevraagde bieden en wat zijn de kosten?
- Stap 20 Op basis van de herinschrijving vaststellen welke aanbieders 'meedoen' en voor welke vestigingen wellicht geen aanbieder is.
Waarbij geldt dat aanbieders die zich niet aan het nieuwe standaardaanbod willen conformeren, niet meer worden ingeschakeld door de Raad.
- Stap 21 Eventueel actief werven van aanbieders voor specifieke vestigingen.
- Stap 22 Communiceren van het uiteindelijke nieuwe aanbod naar alle relevante medewerkers bij de ketenpartners, zoals officieren van justitie en kinderrechtshouders.

Bijlagen

Bijlage 1 Kwaliteitsformat leerstraffen

Gegevens aanbieder

Naam instelling

Vestigingsplaats aanbieder

Werkgebied aanbieder

Duur en lengte leerstraf

Aantal uur dat de leerstraf in totaal beslaat

Aantal bijeenkomsten dat de leerstraf beslaat

Verdeling van de uren (bijvoorbeeld 10x2 uur of 8x1,5 uur)?

Argumentatie voor de urenverdeling – sluit de verdeling aan bij de methodiek en de doelgroep en waarom?

Doel

Beschrijving van het hoofddoel

Beschrijving van concrete subdoelen

Omschrijving toets- en meetbaarheid van hoofddoel en subdoelen

Omschrijving van het effect op het gedrag van de jongere dat met deze doelen wordt beoogd

Doelgroep

Omschrijving van de kenmerken van jongeren die in aanmerking komen voor de training

Omschrijving van contra-indicaties

Methodiek

Korte beschrijving van de gehanteerde methodiek aan de hand van uitgangspunten

Korte beschrijving van de modellen en/of theorieën waarop de methodiek is gebaseerd

Intake en selectie

Een beschrijving van de selectieprocedure

Werkwijze en uitvoering

Beschrijving van de concrete activiteiten met daarin aandacht voor: tijdseenheden, frequentie, tijdstippen en plaats

Profiel trainer

Opsomming van de taken van de trainer

Beschrijving van benodigde kennis en deskundigheid trainer en vermelding van de minimale werkervaring

Korte beschrijving van de interne opleiding en/of nascholing die verbonden zijn aan de training

Individuele evaluatie

Omschrijving van de wijze waarop tijdens de training contact wordt onderhouden met de Raad voor de Kinderbescherming

Omschrijving van de wijze waarop tussentijds en na afloop het effect voor de individuele jongere wordt vastgesteld.

Programma-evaluatie

Een beschrijving van de wijze waarop deelnemers worden betrokken bij evaluatie.

Beschrijving van het onderhoud van de training: hoe wordt er getoetst en geijkt?

Materiele voorwaarden

Opsomming van het materiaal dat nodig is bij de uitvoering van de training.

Bijlage 2 Leerstraffen op thema

Het aanbod van leerstraffen (66), zoals dat bij het Hoofdkantoor van de Raad bekend is, is in deze bijlage per thema gerubriceerd. De regiogebonden leerstraffen zijn hierin voor de volledigheid opgenomen. Het betreffende deel van het schema is niet ingevuld.

1 sociale vaardigheden	
assertiviteit	groepstraining contact leggen
confrontatietraining	groepstraining solliciteren
goldstein training	groepstraining officiële instantie, formulieren
sova drugstraining	arbeidstoeleidingstraject
sova met ouders	omgaan met geld
uitgebreide sova	paso a paso
mini sova	maat
gespecialiseerde sova	maten voor maten
groepssova	vrienden
net	training ouders kind
pubers in de knel	

2 agressie	
agressie en agressiebeheersing kort	ithaka
agressie en agressiebeheersing lang	

3 seksualiteit	
rutger stichting	

4 spijbelen	
basta	spijbelgedrag kort
saris	spijbelgedrag lang (ROOS)

5 alcohol, drugs en gokken	
alcohol, drugs en gokken	

6 dader-slachtoffer training	
dader in beeld cursus	slachtoffer in beeld 25
daders seksueel geweld	slachtoffer in beeld 40

7 maatwerktraining	
sova (individueel)	
iga	
mediumprogramma	
kwartaal cursus	

8 delictspecifiek programma	
delict preventie programma	mini leerproject
anti vandalisme	werken bij de brandweer
bajesverkenning	oud en nieuw cursus
first offenders	training voetbal supporters
brandwondencursus	

9 leer- en werk- en doe- projecten	
leer- werkproject	beva (bewegings en vormingsactiviteiten)
varen of verzuipen	doel (door ondernemend ervarend leren)
zeilschip de tukker	rem (roteren en motiveren)
ret (rationele emotieve training)	

10 intensief netwerkprogramma	
cashba	dtc min
cashba medium	dtc
de zwaai kom 6 weken	opboxen
de zwaai kom 12 weken	pronto
tast	

11 overige	
levensreddend handelen (?)	sprangpreventie (?)

Bijlage 3 Modules per thema

In deze bijlage wordt op basis van de beschikbare schriftelijke materialen (bron: vestigingen van de Raad) ter informatie per thema/leerstraf een (voorlopig en niet uitputtend) voorstel gedaan. Hierbij wordt uitgegaan van een basistraining en keuzemodules. Voor de lichtste variant van de leerstraf en de leerstraf *extra* dient te worden geput uit de keuzemodules van leerstraf 7 (maatwerktraject). Leerstraffen 8, 9 en 10 hebben binnen het modelmenu een aparte status en zijn niet modulair.

1 Sociale vaardigheden

Basistraining:	Delict Presentatie Assertiviteit Conflicthantering
Keuzemodules:	Afspraken maken Dagbesteding Vrienden

2 Agressie

Basistraining:	Delict Oorzaken van agressie Opbouw van agressie Bewustwording van eigen houding Proces binnen vechtpartijen Remmers en ontremmers Omgaan met agressieve gevoelens Omgaan met boosheid en woede Herkennen van risicovolle situaties Keuzemomenten Leren van gedragalternatieven Gevolgen voor het slachtoffer
Keuzemodules:	

3 Seksualiteit

Basistraining:	Delict Risicosituaties/beheersing van eigen gedrag Opvoeding / socialisatie Regels, normen en waarden Relaties en rolpatronen Kennis van / misvattingen over seksualiteit Anticonceptie en veilig vrijen Geweld, macht en seksueel misbruik De toekomst
----------------	---

Keuzemodules:

- Vriendschap, verliefdheid, versieren en relaties
- Communiceren over seksualiteit
- Grenzen en grensoverschrijdend gedrag
- Aanvulling specifiek voor meisjes:*
- Weerbaarheid
- Aangeven, herkennen en respecteren grenzen
- Zelfbeeld, zelfkennis en zelfwaardering
- Omgaan met groepsdruk

4 Spijbelen

Basistraining:

- Analyseren spijselgedrag
- Anti-schoolgevoelens
- Groepsbeïnvloeding
- Gedragsalternatieven
- Zelfvertrouwen
- Nemen van eigen verantwoordelijkheid
- Nakomen van afspraken
- Maken van keuzes
- Omgaan met autoriteit

Keuzemodules:

- Netwerk
- Toekomst
- Omgang met leeftijdgenoten

5 Alcohol, drugs en gokken

Basistraining:

- Voorlichting middelengebruik in Nederland
- Werkings van middel in het lichaam
- Functie van het middel voor de jongeren
- Invloed van middelen op gedrag, lichaam en geest
- Verbanden tussen delicten en middelengebruik
- Gevolgen voor daders en slachtoffers
- Juridische procedures en consequenties
- Voorkomen van misbruik
- Voorkomen van criminaliteit

Keuzemodules:

- Bezoek aan verslavingskliniek/HvB
- Hulpverleningsmogelijkheden

6 Dader-slachtoffer training

Basistraining:

- gevolgen van misdrijven voor slachtoffers
- inzicht in positie van slachtoffers
- attitudeverandering

7 Maatwerktraject

Deze leerstraft is een uitzondering. Hierbij is geen sprake van een basistraining, maar in feite alleen van keuzemodules. De leerdoelen van het individu bepalen de onderwerpen van de modules. Hierna volgt een (niet uitputtend) overzicht.

Keuzemodules:	Sociale vaardigheden
	Toekomst
	Werk
	Scholing
	Alcohol / Gokken / Drugs
	Seksualiteit
	Vrienden / Uitgaan / Vrije tijd
	Delict
	Relaties en seksualiteit
	Slachtoffers
	Schadeafwikkeling
	Toekomstplan
	Netwerkontwikkeling
	Maken van keuze
	Financiën

8 Delictspecifiek programma

Basistraining:	Delictpreventieprogramma
Keuzemodules:	Gevolgen van brand
	Vandalisme
	Bajesverkenning

9 Leer- en Werk- en Doeprojecten

Diverse vaste programma's.

10 Intensief netwerkprogramma

Bij deze (intensieve) leerstraf is het niet zinvol om vast te houden aan de onderverdeling in basistraining en keuzemodules. Het gaat om een intensief programma, waarbij alleen modules worden geprogrammeerd die individueel worden ingevuld. De bestaande netwerkprogramma's bevatten de volgende modules:

Hobby, Sport, Vrije tijd
Solliciteren / presenteren
Omgang met diverse vormen van autoriteit
Omgang met boosheid / agressie
Racisme en discriminatie
Leren luisteren
Leren vragen stellen
Seksualiteit
Opkomen voor jezelf / nee leren zeggen
Vriendenkring
Vrijtijdsbesteding
Delictbespreking
Zelfverzorging
Budgetteren
Leren keuzes maken
Loket / telefoontraining
Omgang met regels en afspraken
Omgang met negatieve / positieve feedback
Leren onderhandelen / compromissen sluiten

Arbeids-/ scholingstraining
Overlevingstocht

11 Overige

Bijlage 4 Leerstraffen per vestiging

In deze bijlage wordt op basis van gegevens die vanuit de vestigingen (de coördinatoren taakstraffen) zijn aangeleverd een overzicht gegeven van de bestaande leerstraffen per vestiging. Volgens gegevens van het Hoofdkantoor van de Raad zou het gaan om 210 leerstraffen/varianten. In dit overzicht wordt dat aantal van 210 nog overschreden. Hierbij moet aangetekend worden dat het overzicht wellicht niet geheel volledig en/of kloppend is. Het gaat er hier dan ook niet om om een uitputtend overzicht te geven, maar veeleer om een indruk van de veelheid die er aan leerstraffen is in Nederland te verschaffen.

*** Alkmaar**

- SOVA kort
- SOVA lang
- Seksualiteit kort
- Seksualiteit lang
- Training Agressie Regulatie
- Slachtoffer in Beeld 25
- Alcohol en Drugs

*** Almelo**

- SOVA
- Training agressie beheersing
- Seksuele vorming lang
- Seksuele vorming kort
- Slachtoffer in Beeld 25
- Drugs en Delict
- Zeilschip 'De Tukker'

*** Amsterdam**

- Training Sociale Vaardigheden
- Gespecialiseerde Training Sociale Vaardigheden
- SIB 25
- SIB 40
- Training Agressiebeheersing
- Taakstraf Seksualiteit
- Terugvalpreventie Project
- Taakstraf R.O.O.S.
- Training Alternatieve STappen (TAST)
- Mediumprogramma
- Kwartaalcursus

*** Arnhem**

- Individuele sociale vaardigheidstraining
- Sociale vaardigheidstraining
- Gespecialiseerde sociale vaardigheidstraining
- Dagtrainingscentrum
- Delictpreventie training
- Groepssociale vaardigheden
- Training agressie beheersing
- Slachtoffer in beeld 25
- Slachtoffer in beeld 40

'De IGA' (individuele gedragstraining Arnhem)
Leerproject Seksuele vorming
Leerproject Seksuele vorming half
Leerstraf 'Seksualiteit' Terugvalpreventieproject
Leer en werkproject 'De Tukker'
Agressie en agressiebeheersing
Dagtrainingsprogramma's
Taakstraf R.O.O.S.

*** Assen**

SOVA
SOVA groep
SOVA groep (ervarend leren)
Agressie en agressiebeheersing kort
Agressie en agressiebeheersing lang
Agressie Regulatie Training (ART)
ITHAKA
Leerproject Seksuele Vorming
Leerproject Spijbelgedrag
Slachtoffer in Beeld (SIB)
Dader in Beeld (DIB)
PAD Project Alcohol Delinquentie
Weet wat je doet (leerproject alcohol, drugs en gokken)
Gedrag Training Centrum mini 3 wk
Gedrag Training Centrum kort 6 wk
Gedrag Training Centrum lang 12 wk
Vorming en vaardigheden gericht op werk
Zeilschip 'De Tukker'
Individuele opdrachten

***Breda**

Sociale vaardigheidstraining (individueel, groeps en uitgebreid)
Groepstraining Agressie Regulatie (GAR) (lang)
Seksualiteit
Slachtoffer in Beeld 25 en 40
Zelf Konfrontatie Methode (ZKM)
Vrienden
Roteren en Motiveren (REM-training)

***Den Bosch**

Sociale vaardigheidstraining (individueel, groeps, kort en lang)
Agressie regulering (kort en lang)
Seksualiteit
Slachtoffer in beeld
Vrienden
Pubers in de knel
Arbeidstoeleiding
Assertiviteit
Door Ondernemend Ervarend Leren (DOEL)
Maten voor maten
Goldstein
Alcohol, drugs en gokken
Confrontatietraining
Sova met ouders
Spijbelgedrag (kort)

*** Dordrecht**

SOVA training
SOVA training ½
Groepsproject via de Goldstein methode
Groepsproject
SOVA drugstraining
Bajesverkenning
Levensreddend handelen 10 en 20 uur
SIB
Vernieuwde Alcohol Delinquentie
Middelen en Delict
Training Seksualiteit 1/2
Seksualiteit
Terugvalpreventie Project Jeugdige zedendelinquenten
Cashba Medium 80
Cashba 160

*** Eindhoven**

Sociale vaardigheidstraining (individueel, groep, kort en lang)
Agressie en Aggressieregulatie (kort en lang)
Goldstein
Confrontatietraining in de natuur
Seksualiteit
Slachtoffer in Beeld
Vrienden
Dagtrainingscentrum
Sova met ouders
Spijbelgedrag (kort en lang), waaronder ROOS

*** Groningen**

SVT
SVT groep
TSV en Spijbelgedrag kort
TSV en Spijbelgedrag lang
Agressie en Agressiebeheersing
Agressiebeheersing
Seksualiteit
Terugvalpreventie Project voor jeugdige zedendelinquenten
Slachtoffer in Beeld
Alcohol/drugs/gokken
Basta
Delictpreventietraining
Maten voor Maten
Rationele Emotieve Training (RET)
Gedrag Training Centrum 'De Zwaikom' kort
Gedrag Training Centrum 'De Zwaikom' lang
Dag TrainingsProgramma
Leerproject first offenders (BIG)
Training Voetbalsupporters

*** Haarlem**

Slachtoffer in Beeld 25
Ambulante sociale vaardigheidstraining
Leerproject seksuele vorming
Kwartaalcursus
Retour Zaanstreek

*** Den Haag**

Sociale Vaardigheden
Seksualiteit
SIB
DIB
N.E.T.
Sprang Preventie Project
Brandwonden
Oud & Nieuw Cursus
Cashba
Cashba Medium
Cursus op maat
D.T.C.
Korte leerstraf Leger des Heils BASISMODULE
Basis gecombineerd met Agressiemodule
Basis gecombineerd met Groepsmodule
Basis gecombineerd met Agressie en Groepsmodule

*** Leeuwarden**

Sociale vaardigheidstraining
Agressie en Agressiebeheersing
ITHAKA
Seksualiteit
Seksualiteit mini
Scholing en Vorming (SARIS)
Slachtoffer in Beeld
Alcohol, Drugs en Gokken
Anti Vandalisme
Dag Training Centrum
Gedrag Training Centrum 'De Zwaai' kort
Gedrag Training Centrum 'De Zwaai' lang
Mini Leerproject

*** Lelystad**

Sociale Vaardigheidstraining
Sociale Vaardigheidstraining kort
Training Agressie Beheersing
Training Agressie Beheersing kort
Slachtoffer in beeld 25
Drugs en Delict
Taakstraf Seksualiteit
Terugval Preventie Project voor Jeugdige Zedendelinquenten
Spijbelgedrag Algemeen
Spijbelgedrag R.O.O.S.
Dynamisch groepswerk 'Vrienden'
Dagtrainingsprogramma minderjarigen
Delict Preventie Training
Individuele Traject Begeleiding (ITB-harde kern)
Goldsteincursus
Zeilschip 'De Tukker'
Budgetteringscursus

*** Maastricht**

Slachtoffer in beeld
Sociale vaardigheidstraining
Agressie en agressiebeheersing (kort)

Seksualiteit
Basta
Dagtrainingscentrum
Vrienden
Brandpreventieproject

*** Middelburg**

SOVA
Omgaan met agressie
Omgaan met agressie licht
Seksuele Vorming
Terugvalpreventie Seksuele Delinquenten
Taakstraf Alcoholdelinquentie
Goldsteintraining
Vrienden
Bewegings- en vormingsactiviteiten
DOEL
Werken bij de Brandweer
Bajesverkenning

*** Roermond**

Sociale Vaardigheidstraining (individueel en groep)
Spijbelgedrag (kort en lang, waaronder ROOS)
Agressie en agressiebeheersing (kort en lang)
Assertiviteit
Leerproject Seksualiteit 1/2
Leerproject Seksualiteit
Slachtoffer in Beeld 25 en 40
Vrienden
Alcohol en Delinquentie

*** Rotterdam**

SOVA lang
SOVA kort
Slachtoffer in beeld 25
Seksualiteit half
Seksualiteit
Middelen en Delict
Bajes Verkenning
Brandwonden cursus
Leerproject Gokkende Jongeren
Cashba
Cashba medium
Dagtrainingscentrum
Opboxen
Varen of verzuipen
Pronto
De uitdaging (project bij de Landmacht)

*** Tilburg**

Sociale vaardigheidstraining (individueel, groep, kort en lang)
GAR training (Groepsgerichte Agressie Regulatie training)
Seksualiteit
Slachtoffer in beeld 25 en 40
Vrienden
REM training (Roteren En Motiveren)

*** Utrecht**

SVT kort
SVT lang
SVT groep
Training agressie beheersing
Training agressie regulatie
Cursus Seksualiteit lang
Cursus Seksualiteit kort
Slachtoffer in Beeld 25
Dagtrainingscentrum
Voorlichting Brandweer

*** Zutphen**

Sova lang
Sova kort
Sova Agressie en Agressiebeheersing lang
Sova Agressie en Agressiebeheersing kort
Sova en ouders
Sova groepen
Sova groepsbeïnvloeding
Spijbelgedrag kort
Taakstraf R.O.O.S (Spijbelgedrag lang)
Taakstraf seksualiteit kort
Taakstraf seksualiteit lang
Slachtoffer in Beeld
Middelen en Delict
Leer-werkproject
Dagtrainingsprogramma's minderjarigen
Zeilschip 'De Tukker'

*** Zwolle**

Sova
Sova/ Delict Preventie Programma
Training Agressie beheersing
Spijbelgedrag
Daders en seksueel geweld
Slachtoffer in Beeld
Middelen en Delict
Dagtrainings Programma's minderjarigen
Waarden en Normen
De Omslag
Zeilschip 'De Tukker'

Bijlage 5 Opgelegde leerstraffen

Deze gegevens zijn verkregen via het hoofdkantoor van de Raad voor de Kinderbescherming. Het betreft het aantal administratief afgeronde leerstraffen in 2000²⁶.

Leerstraf	Aantal afgesloten taakstraffen	Percentage
Sociale vaardigheidstraining ²⁷	1450	61
Groepscursus sociale vaardigheden ²⁸	97	4
Cursus slachtoffer in beeld	355	15
Leerproject seksualiteit	70	3
Kwartaalcursus	68	3
Drugs- en Delict	25	1
Anti Vandalisme Project	24	1
Ithaka	23	1
Saris	12	0,5
Bajes preventieproject	8	0,3
REM (Roteren en Motiveren)	6	0,3
Mini leerproject	6	0,3
Vaar/leerproject	5	0,2
Leerproject omgaan met agressie	4	0,2
Cursus Vormingscentrum	3	0,1
Outward bound project	2	0,1
PAD	2	0,1
Brandwondencursus	1	0,0
Overige	220	9
Totaal	2381	100,1

Noot 26 Vanwege een systeemfout ontbreken de gegevens voor de vestiging Rotterdam.

Noot 27 Deze categorie bestaat naar alle waarschijnlijkheid voor het grootste deel uit individuele trajecten. Afgesloten sociale vaardigheidstrainingen waarbij expliciet is aangegeven dat deze 'groepsgewijs' zijn gevolgd staan gerubriceerd onder 'groepscursus sociale vaardigheden'.

Noot 28 Zie vorige voetnoot.

Bijlage 6 Kostenvergelijking

Deze kostenvergelijking dient allen ter illustratie. Het schema bevat derhalve slechts een selectie van straffen én aanbieders.

Soort leerstraf/ naam	Gewicht ²⁹	Duur training in uren	Uitvoerder	Prijs per deelnemeruur in guldens en euro's	Additionele kenmerken
Seksualiteit					
Seksualiteit	M	17,5	Rutgerstichting	43/20	
Seksualiteit ½	K	7,5	Rutgerstichting	91/41	
Als sex niet mag	M	15	Rutgerstichting	45/20	Voor moeilijk lerenden
Seksualiteit voor meisjes	M	17,5	Rutgerstichting	43/20	Voor meisjes
Terugvalpreventie, pilot	L	44	Rutgerstichting	26/12 273/124	Individueel
Agressie/geweld					
Agressie en agressiebeheersing	K	6	BIG	35/16 142/64	Individueel
Agressieregulering	K	6	BIG	21/10	
Assertiviteit	K	6	Jeugdreclassering	28/13	
Omgaan met agressie <i>light</i>	K	16	Organisatie in Beweging	63/29	Doe-activiteiten, nabegleiding nodig
Omgaan met agressie	M	32	Organisatie in Beweging	31/14	Doe-activiteiten, nabegleiding nodig
Spijbelen					
Spijbelgedrag	K	9	BIG	25/11 115/52	Individueel
Spijbelgedrag	M	15	BIG	140/64	Individueel
Basta	M	> 60	Gemeente/jeugdzorg	< 125/< 57	Structurerend, netwerk, doe- activiteiten
Alcohol en drugs					
Preventie alcohol en drugs	K	15	CAD/Jeugd&Gezin	24/11	
Algemeen					
Verkorte SoVa	K	9	BIG	116/53	Individueel
Roteren en motiveren	M	40	ELAN	66/30	Weekend in natuur, combi met nabegleiding en SoVa
Slachtoffer in Beeld	K	12,5	stichting SIB	65/30	
Slachtoffer in Beeld 40	M	20	Stichting SIB	27/12	Exclusief locatie
Vrienden	M	20	Reclassering Nederland	24/11	Groepsdelict
Bajesverkenning	K	12	Raad Middelburg	21/10	Bajessimulatie
Bewegings- en vormingsactiviteiten	M	100	Organisatie in Beweging	17/8	3 dagtochten & sessies
Goldsteintraining	M	8	Jeugdzorg/CAD	19/9	
Sociale vaardigheid	K	12	Jeugdreclassering	21/10	
Cashba medium	M	150	Jeugdzorg	30/14	Structurerend, doe-activiteit
Cashba	L	325	Jeugdzorg	28	Individueel programma, stage, doe-activiteiten, tussenevaluaties

Noot 29 Waarbij K = kort, M = middellang, L = lang

Bijlage 7 Voorbeeld budgettoedeling

Op basis van het aantal meldingen van minderjarigen met een proces verbaal of een in verzekering stelling per vestiging

Vestiging	Kinderen 1999	Kinderen 2000	1999 & 2000	Aandeel	Normbudget	Budget 2001
Assen	607	720	1.327	.02425		
Groningen	905	1.130	2.035	.03719		
Leeuwarden	708	795	1.503	.02747		
Noord	2.220	2.645	4.865	.08891	f469.335	f565.580
Almelo	829	788	1.617	.02955		
Arnhem	2.011	2.167	4.178	.07636		
Lelystad	1.167	873	2.040	.03728		
Zutphen	1.341	1.139	2.480	.04532		
Zwolle	785	734	1.519	.02776		
Oost	6.133	5.701	11.834	.21627	f1.141.637	f1.318.600
Alkmaar	953	744	1.697	.03101		
Amsterdam	2.284	2.524	4.808	.08772		
Haarlem	1.735	1.326	3.061	.05594		
Utrecht	1.701	1.759	3.460	.06323		
Noordwest	6.673	6.353	13.026	.23805	f1.256.609	f905.800
Den Haag	2.764	2.711	5.475	.10006		
Dordrecht	704	801	1.505	.02750		
Middelburg	473	566	1.039	.01899		
Rotterdam	3.218	3.541	6.759	.12352		
Zuidwest	7.159	7.619	14.778	.27008	f1.425.688	f1.115.130
Breda	935	845	1.780	.03107		
Eindhoven	905	1.102	2.007	.03668		
Maastricht	836	750	1.586	.02898		
Roermond	1.102	766	1.868	.03414		
Den Bosch	773	703	1.476	.02697		
Tilburg	700	798	1.498	.02738		
Zuid	5.251	49.664	10.215	.18668	f985.439	f1.373.750
Totaal	27.436	27.282	54.718		f5.278.760	

Bijlage 8 Format eindrapportage door trainer

Naam cliënt
Geboortedatum cliënt
Parketnummer
Dossiernummer Raad
Trainer
Star datum
Eind datum
Trainingsdata

Algemeen

Indruk van de trainer aangaande de inzet van de jongere.

Leerdoelen

Welke (leer)doelen zijn er gesteld?

Activiteiten

Wat is er per leerdoel gedaan om de doelstelling te behalen? Welke onderwerpen zijn behandeld en op welke wijze? Welke technieken/methodieken zijn gebruikt?

Behalen van doelstellingen

Welke doelstellingen zijn wel of niet behaald en waarom wel of niet?

Toekomst

Is verdere begeleiding nodig? En zo ja, op welk terrein of op welke wijze?

Bijlage 9 Evaluatieformat leerstraffen

Jaarlijks in te vullen door trainers en coördinatoren taakstraffen:

- 1 Naam leerstraf
- 2 Aantal uur dat de leerstraf beslaat én verdeling van uren
(bv. 8x 1,5 of 6x2)
- 3 Dag(en) dat de leerstraf plaatsvond
- 4 Locatie
- 5 Aantal en naam trainers
- 6 Aantal maal dat de leerstraf is uitgevoerd in afgelopen jaar
- 7 Aantal jongeren dat gestart is met de leerstraf
- 8 Aantal jongeren dat de leerstraf succesvol heeft afgerond
- 9 Benodigde randvoorwaarden: materiaal, locatie, aantal trainers etc.
- 10 Waren er het afgelopen jaar knelpunten in de vervulling van de
randvoorwaarden? Zo ja, welke?
- 11 Hebben de genoemde randvoorwaardelijke knelpunten invloed (gehad) op
het al dan niet succesvol verlopen van de leerstraf? Zo ja, op welke wijze?
- 12 Was de gehanteerde methode geheel praktisch goed uitvoerbaar? Zo nee,
waarom niet?
- 13 Indien de methode niet geheel praktisch (goed) uitvoerbaar was, welke
invloed heeft dit gehad op het al dan niet succesvol verlopen van de leer-
straf?
- 14 Wat is over het algemeen uw oordeel over de leerstraf?

Bijlage 10 Vragenlijst jongeren

Onderstaand wordt de vragenlijst weergegeven zoals die momenteel reeds bij een aantal leerstraffen wordt gebruikt³⁰. Door de heldere vraagstelling en de multiple choice opzet achten wij deze lijst in het algemeen geschikt voor de doelgroep. Uiteraard kan deze lijst in een later stadium echter nog worden aangepast door de programmacommissie.

Om de training zo goed mogelijk te laten verlopen, willen we graag weten wat je er van gevonden hebt. Dan kunnen we dingen eventueel aanpassen of, als ze goed gingen, juist zo houden. Wil je daarom onderstaande vragen invullen en daarna het formulier aan de trainer teruggeven?

1 Wat vond je van de training in het algemeen?

- ☐ leuk
- ☐ soms leuk, soms niet
- ☐ gaat wel
- ☐ niet leuk

2 Wat vond je van de onderwerpen die tijdens de training aan bod zijn geweest?

- ☐ erg goed, waren van toepassing op mij
- ☐ soms erg goed, soms begreep ik niet waar het over ging
- ☐ waren niet van toepassing op mij

3 Vond je de training:

- ☐ gemakkelijk
- ☐ gaat wel
- ☐ moeilijk

4 Wat vond je van de trainer of trainster?

- ☐ erg goed
- ☐ goed
- ☐ soms goed, soms niet
- ☐ snapte niet waar ik het over had
- ☐ slecht

Omdat

.....
.....
.....

5 Wat vond je van de materialen die tijdens de training werden gebruikt, bijvoorbeeld video's of een quiz of folders etc.?

- ☐ erg goed
- ☐ leerzaam
- ☐ gaat wel
- ☐ saai

Omdat

Noot 30 Ontwikkeld door BIG.

6 Vond je de training:

- ☐ lang duren
- ☐ precies goed
- ☐ te kort

7 In het algemeen zou je kunnen zeggen dat je:

- ☐ van de training veel geleerd hebt
- ☐ van de training iets geleerd hebt
- ☐ je tijd op een leuke manier hebt doorgebracht
- ☐ het verspilde tijd was

8 Heb je nog ideeën of aanvullingen die we in de training zouden kunnen gebruiken?

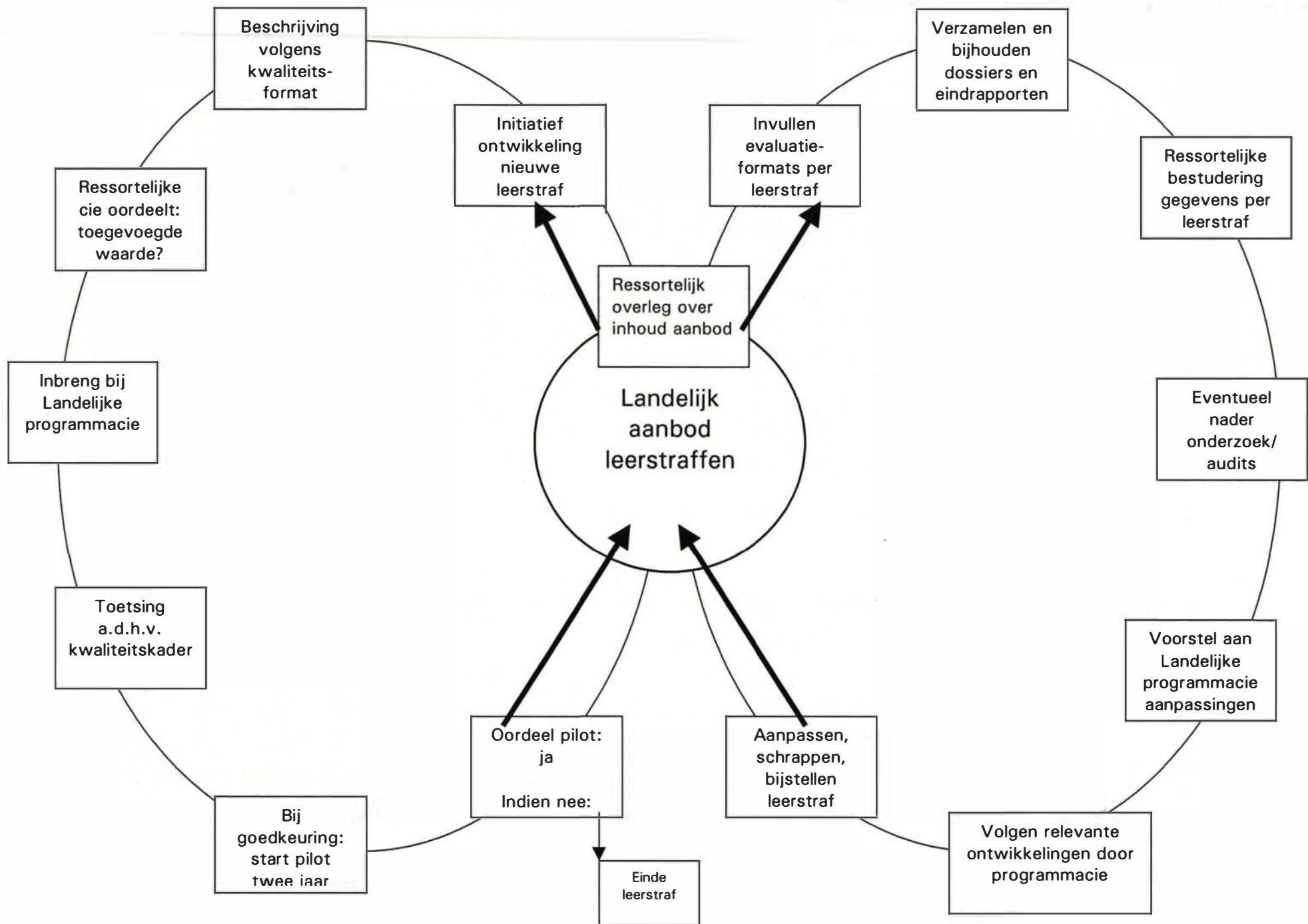
.....

.....

.....

Bijlage 11 Schematische weergave Kwaliteitszorgsysteem

Zie volgende pagina.

Bijlage 12 Begeleidingscommissie

De heer H. Krooi
Adjunct directeur
Raad voor de Kinderbescherming
Directie Zuid

Mevrouw A. van Reenen
Beleidsmedewerker
Raad voor de Kinderbescherming
Hoofdkantoor

De heer W. ten Broek
Raad voor de Kinderbescherming
Hoofdkantoor

De heer R. Poort
Stichting Reclassering Nederland

Mevrouw M. van de Aardeweg
Mevrouw C. Westra
Ministerie van Justitie
DPJS, sector Sanctiebeleid

Mevrouw G. Büchli en mevrouw I. Steffens
Coördinatoren Taakstraffen
Raad voor de Kinderbescherming
Vestiging Rotterdam

Mevrouw E. Mijnaerends en de heer W. Koreman
Officieren van Justitie
Arrondissementsparket Utrecht